

OECD
PISA

OECD Programme for International Student Assessment

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ÚLOHY 2000 ČÍTANIE

Bratislava 2006

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

PISA - ČÍTANIE

ÚLOHY

2000

BRATISLAVA 2006

OBSAH

Predslov	1
Čitateľská gramotnosť z pohľadu štúdie OECD PISA	3
Všeobecná charakteristika úloh	4
Úlohy a otázky	6
Riešenia a hodnotenie	22
Prílohy:	
Príloha 1: Charakteristiky procesov čitateľskej gramotnosti	38
Príloha 2: Opis úrovni čitateľskej gramotnosti	39
Príloha 3: Klasifikácia súvislých textov podľa štúdie OECD PISA	41
Príloha 4: Klasifikácia nesúvislých textov podľa štúdie OECD PISA	42
Literatúra	43

PREDSLOV

Písané slovo je v súčasnej informačnej spoločnosti dôležitejšie ako kedykoľvek v minulosti. Svet sa stále a čoraz rýchlejšie mení, je zložitejší a ľudia v ňom potrebujú denne čítať aj písať. Nakoľko dobre vie mládež na konci svojej povinnej školskej dochádzky čítať? Odpoveď na túto otázku je pre modernú spoločnosť podstatná. Štúdia OECD PISA 2000 po prvýkrát predstavila rámec na zisťovanie miery, do akej majú 15-roční žiaci zúčastnených krajín rozvinutú čitateľskú gramotnosť. Čitateľská gramotnosť je oveľa viac ako schopnosť rozoznať písmená a zostaviť z nich slová. Je to ovládanie čitateľských zručností a schopnosť využiť ich pri riešení úloh v rozličných situáciách – a to nielen v súvislosti so vzdelávaním – aj keď sa čitateľská gramotnosť považuje za základ celoživotného vzdelávania.

Výsledky štúdie OECD PISA 2003 boli pre nás prekvapením. Úroveň čitateľskej gramotnosti našich 15-ročných žiakov zaostala za priemerom OECD a je najnižšia zo všetkých krajín Európskej únie. Čo to znamená? Jednotlivci, ktorí dospejú s nízkou úrovňou čitateľskej gramotnosti, majú menšie šance na trhu práce a nižšiu pravdepodobnosť, že sa budú ďalej vzdelávať. Naš školský systém v tejto oblasti zlyhal – nepripravil žiakov dostatočne na život v informačnej spoločnosti. Technika čítania, ktorú si žiaci osvojujú na 1. stupni ZŠ, je už nevyhovujúca. Množstvo informácií totiž nestačí iba prečítať, treba sa v nich vyznať a získané poznatky vhodne využiť. Nemáme vyučovací predmet „čítanie“, na ktorý by sme mohli súčasný nepriaznivý stav preniesť aj s jeho riešením. Nemáme ani tradíciu v rozvíjaní čítania s porozumením. Vieme však rozmýšľať, poznávať, učiť sa a učiť. Získané výsledky prezrádzajú, že schopnejšími čitateľmi sú vo všeobecnosti dievčatá a tí, ktorí čítajú viac a s väčším záujmom, čítajú rôznorodejšie texty. Vzťah k čítaniu dokonca dokáže vyrovnáť nevýhodu sociálno-ekonomického zázemia žiaka. Tieto výsledky sú výzvou pre náš vzdelávací systém a zdôrazňujú jeho význam pre spoločnosť. Žiada si to zmenu obsahu i štýlu vyučovania tak, aby sa žiaci obsah iba neučili, ale sa ním inšpirovali a pomocou neho rozvíjali svoje schopnosti.

V tejto zbierke sme zhromaždili úlohy na hodnotenie čitateľskej gramotnosti v rámci štúdie OECD PISA 2000 a po jej realizácii ich umožnili publikovať. Text úloh je preložený z anglického jazyka. Keďže Slovenská republika sa nezúčastnila štúdie v tejto etape, úlohy neprešli štandardnými prípravnými postupmi a neodskúšali sa tak, ako to bolo v prípade úloh, ktoré naši žiaci riešili v rámci štúdie OECD PISA 2003.

Cieľom tejto zbierky je oboznámiť pedagogickú i širšiu verejnosť (napríklad rodičov) s iným prístupom k „rozboru“ textov rozličných foriem a druhov, a to hlavne v súvislosti s možnosťami otvorených otázok s voľnou tvorbou odpovede. Ich používanie v testoch je náročné nielen pre žiaka, ale aj pri hodnotení odpovedí. Práve z tohto dôvodu uvádzame detailne spracované pokyny na hodnotenie odpovedí v plnom rozsahu, tak ako boli uvedené v príručkách pre hodnotiteľov testov. Tiež chceme naznačiť šírku a zložitnosť problematiky použitia tohto typu úloh v písomných testoch. Ako príklady možných správnych, čiastočne správnych i nesprávnych odpovedí sú v časti „Riešenia a hodnotenie“ použité konkrétne odpovede žiakov, čo vysvetľuje niekedy neobratnú štylizáciu uvádzaných odpovedí. Poznámky pre hodnotiteľa sú vytlačené kurzívou. Každá otázka je kvôli jednoduchšej identifikácii presne označená; uvádza sa pri nej číslo otázky (napr.: otázka 1), názov textu, s ktorým otázka súvisí (napr.: Úloha 1: Jazero Čad). Keďže v tejto zbierke sú publikované iba niektoré úlohy, číselné označenie úloh nemusí na seba naväzovať. Pre prehľadnosť uvádzame pri každej úlohe aj jej tri základné aspekty – *činnosti spojené s porozumením, formu textu a situáciu*.

Veríme, že zbierka môže ilustrovať čitateľské zručnosti, ktoré štúdia OECD PISA zahŕňa v pojme čitateľská gramotnosť, a bude mať pre čitateľa aj inšpiratívny charakter.

Mgr. Paulína Koršňáková, PhD.

národná koordinátorka štúdie OECD PISA 2003

Skúmanie úrovne čitateľskej gramotnosti je zamerané na schopnosť žiakov používať písané informácie, s ktorými sa stretávajú v bežnom živote. Definície pojmu čitateľská gramotnosť sa časom stále vyvíjajú, pričom odrážajú vývoj v spoločnosti, v ekonomike a v kultúre. Ide o ustavične sa rozvíjajúci súbor vedomostí, zručností a stratégií, ktoré jednotlivec buduje v rôznych situáciách počas celého svojho života. Odborníci na čítanie z krajín OECD a ostatných krajín zúčastnených v štúdiu OECD PISA sa po zvážení týchto faktorov vzájomne dohodli na takomto definovaní čitateľskej gramotnosti:

„Čitateľská gramotnosť je porozumenie a používanie písaných textov a uvažovanie o nich pri dosahovaní osobných cieľov, rozvíjaní vlastných vedomostí a schopností a pri podieľaní sa na živote spoločnosti.“

Proces vyjadrený v definícii zahŕňa mnoho prvkov, niektoré z nich sú obsiahnuté aj v štúdiu OECD PISA, a to situácia alebo kontext čítania, forma textov používaných na čítanie a charakteristika činností spojených s porozumením. Všetky sa vzhľadom na proces čítania považujú za rovnako dôležité a zohľadnili sa pri tvorbe položiek testu.

Situácia, kontext

Zámerom štúdie OECD PISA je sledovať čitateľské zručnosti žiakov nielen v školských triedach, ale i v bežných „životných“ situáciách. Z tohto pohľadu štúdia rozlišuje štyri typy situácií: čítanie *na súkromné účely*, čítanie *na verejné účely*, čítanie *na pracovné účely* a čítanie *na vzdelávanie*. Táto kategorizácia nevychádza iba z toho, kde sa číta (v škole, doma a podobne), ale súvisí aj so zamýšľaným využitím textu, so vzťahom čitateľa k iným ľuďom priamo alebo nepriamo stotožneným s textom i s rozsahom textu.

Čítanie na súkromné účely uskutočňuje jedinec na uspokojenie svojich osobných potrieb alebo intelektuálnych záujmov. Realizuje ho s cieľom získať alebo prehĺbiť osobné vzťahy k iným ľuďom (z hľadiska druhov textov sem patria osobné listy, životopisy a informačné texty čítané vo voľnom čase alebo pre potešenie).

Čítanie na verejné účely uskutočňuje jedinec preto, aby sa mohol zúčastniť na aktivitách širšej spoločnosti. Zahŕňa použitie oficiálnych dokumentov a informácií o verejných záležitostiach. **Čítanie na pracovné účely** sa u 15-ročných žiakov priamo nevyskytuje, ale do štúdie sa zaradilo, pretože niektoré čitateľské zručnosti pomáhajú pripraviť žiakov na ich blížiaci sa pracovný život. **Čítanie na vzdelávanie** súvisí so získavaním informácií, ktoré sú súčasťou procesu učenia sa. Materiály na čítanie si často nevyberá čitateľ sám, ale predkladá mu ich učiteľ. Obsah takýchto textov je prevažne koncipovaný na vyučovanie.

Zastúpenie úloh podľa uvedených situácií v doteraz uskutočnených štúdiách PISA bolo takmer rovnomerné, o niečo viac priestoru dostali úlohy orientované na vzdelávacie situácie, prípadne úlohy súvisiace s čítaním na verejné účely.

Forma textov

Z hľadiska formy textov sú v štúdiu použité súvislé a nesúvislé texty, pričom každá z foriem si vyžaduje odlišný prístup čitateľa. Zo súvislých textov (text je usporiadaný v závislosti od obsahu a zámeru autora) sa použili napríklad rozprávanie, výklad, opis, argumentácia, inštrukcia alebo dokument. Nesúvislé texty boli zastúpené napríklad diagramami, schémami a grafmi, mapami a formulármi.

Charakteristika súvislých a nesúvislých textov z pohľadu tvorcov testov je bližšie rozpracovaná v prílohách 3 a 4.

Na opísanie položiek boli použité tri súbory premenných: činnosti spojené s porozumením, typy otázok a pravidlá hodnotenia.

V štúdií OECD PISA bolo vyčlenených päť činností spojených s porozumením (pozri prílohu 1) na dosiahnutie úplného porozumenia písaných textov (či už ide o súvislé alebo nesúvislé texty). Od testovaného žiaka sa očakáva preukázanie schopnosti vo všetkých z nich. Sú to:

- získavanie informácií,
- porozumenie,
- interpretácia,
- uvažovanie o obsahu textu a jeho hodnotenie,
- uvažovanie o forme textu a jeho hodnotenie.

Úplné porozumenie si vyžaduje zvládnutie všetkých piatich činností, pričom sa predpokladá, že každý čitateľ bez ohľadu na celkovú úroveň čitateľských zručností preukazuje istú úroveň v každej z nich (pozri príloha 2). Úspešné zvládnutie jednej činnosti však nezaručuje zvládnutie ďalšej, i keď je medzi nimi istý vzťah.

V bežnom živote človek potrebuje získavať informácie, ktoré hľadá, skúma, vyberá, zoraďuje. V úlohách OECD PISA 2000 sa táto činnosť najčastejšie uskutočňuje v rámci textu na úrovni vety, napr. žiak má vybrať z textu alebo tabuľky presnú informáciu. Náročnejšia forma je vyhľadať synonymickú informáciu. Zvládnutie tejto činnosti si vyžaduje zručnosť kategorizovať alebo rozlišovať medzi dvoma podobnými časťami informácie.

Aby čitateľ porozumel tomu, čo čítal, musí pouvažovať nad textom ako celkom alebo zo širšej perspektívy. Porozumenie môže demonštrovať tým, že odhalí tému alebo hlavnú myšlienku, celkový zmysel alebo využitie textu. Patria sem úlohy, v ktorých má žiak vybrať alebo vytvoriť názov textu, vysvetliť poradie jednoduchých inštrukcií alebo identifikovať hlavné údaje v grafe, tabuľke, charakterizovať hlavnú postavu, prostredie, identifikovať tému alebo hlavnú myšlienku v literárnom texte, alebo vysvetliť účel a využitie mapy a diagramu.

Pri interpretácii sa od čitateľa vyžaduje, aby zovšeobecnil svoje prvotné vnímanie textu. Úlohy si vyžadujú logické porozumenie, čitateľ musí informácie v texte istým spôsobom usporiadať, a to aj v tom prípade, keď úlohy obsahujú porovnávanie informácií, vyvodzovanie záverov a hľadanie a uvádzanie podporných dôkazov.

Uvažovanie o obsahu textu a jeho hodnotenie si od čitateľa vyžaduje, aby spojil informácie z textu s poznatkami z iných zdrojov. Čitateľ musí posúdiť tvrdenia z textu a porovnať ich s vlastnými poznatkami, často aj vyjadriť a zdôvodniť vlastný postoj k nim. Vyžaduje sa, aby uviedol dôkaz z textu a porovnal ho s informáciami z iných zdrojov s použitím všeobecných a špecifických poznatkov a schopností abstraktne myslieť. Úlohy sú zamerané aj na nachádzanie argumentov mimo textu, na hodnotenie významu určitých častí informácie, na porovnanie morálnych a etických pravidiel, na zhodnotenie toho, či sú informácie v texte alebo dôkazy dostatočné.

Úlohy zamerané na uvažovanie o forme textu a jej hodnotenie si vyžadujú nadhľad, objektívne uvažovanie a hodnotenie kvality a primeranosti textu, pričom čitateľ využíva svoje vedomosti o jeho štruktúre a žánroch a istý jazykový cit (schopnosť rozoznať aj jemné jazykové nuansy). Úlohy sa orientujú na hodnotenie toho, ako sa autorovi podarilo vystihnúť určitú charakteristiku alebo presvedčiť čitateľa, na posúdenie primeranosti textu na isté účely, na hodnotenie toho, do akej miery autor využil použitú formu textu na splnenie daného cieľa, na opísanie alebo posúdenie svojho štýlu.

Z hľadiska **typu otázok** v štúdiu OECD PISA 2000 a 2003 bolo použitých približne 43 % otvorených otázok s voľnou tvorbou odpovede; zvyšok tvorili zatvorené otázky a otázky s výberom odpovede, v ktorých si žiak vyberá z niekoľkých ponúknutých alternatív jedinú správnu, prípadne viac správnych odpovedí.

V otázkach s možnosťou výberu odpovede je **hodnotenie** jednoduché, pretože žiak môže odpovedať iba správne alebo nesprávne. Tento typ otázok si zo strany hodnotiteľa vyžadoval veľmi jednoduché posúdenie. Pri ostatných typoch otázok sa pri hodnotení použil komplexnejší prístup, ktorý umožňuje rozlišovať úplne správne aj čiastočne správne odpovede. Takýto prístup je istým spôsobom prínosnejší ako dichotomické skórovanie (správne – nesprávne), pretože sa pri ňom z odpovedí žiakov „využije“ omnoho viac informácií. Interpretácia takto získaných výsledkov je komplexnejšia, keďže každá otázka má iné skórovanie pre úplne správnu odpoveď a iné pre každú z čiastočne správnych odpovedí. Dôležitá je aj skutočnosť, že pri hodnotení odpovedí žiakov v štúdiu OECD PISA sa neberie do úvahy pravopisná stránka, pokiaľ nespôsobí zmenu významu odpovede.

Slovenská republika sa zapojila do štúdie OECD PISA v roku 2003. Úlohy z roku 2000, uverejnené v tejto zbierke, naši žiaci neriešili, a preto nemožno porovnať výsledky v medzinárodnom kontexte.

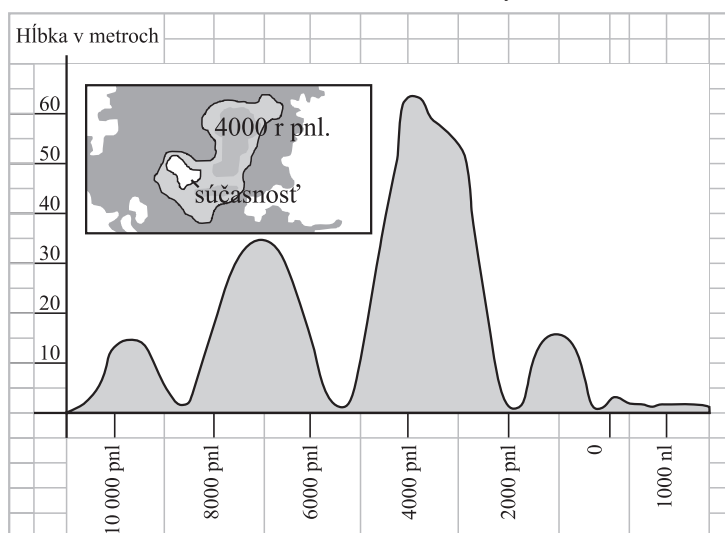
Uvedené činnosti spojené s porozumením sa v štúdiu OECD PISA 2003 zhrnuli na tri, keďže čitateľská gramotnosť nebola hlavnou sledovanou oblasťou (opäť ňou bude v roku 2009). Procesy **porozumenie** a **interpretácia** boli zahrnuté do subškály **interpretovanie textu**, pretože v oboch čitateľ spracúva informácie z textu – v prípade **porozumenia** celý text a v prípade **interpretácie** jednu časť textu. **Uvažovanie o obsahu textu a jeho hodnotenie** a **uvažovanie o forme textu a jej hodnotenie** boli zahrnuté do subškály **uvažovanie a hodnotenie**, pretože rozlišovanie medzi uvažovaním o obsahu a forme textu a ich hodnotením bolo posúdené ako samoúčelné. Z pôvodnej kategorizácie sa zachovala činnosť **získavanie informácií**.

ÚLOHA 1

Jazero Čad

Obrázok A ukazuje meniace sa úrovně jazera Čad na Sahare v severnej Afrike. Jazero Čad sa stratilo úplne okolo roku 20 000 pred našim letopočtom, počas poslednej doby ľadovej. Približne v roku 11 000 pred našim letopočtom sa objavilo opäť. Dnes je jeho úroveň rovnaká ako v roku 1000 nášho letopočtu.

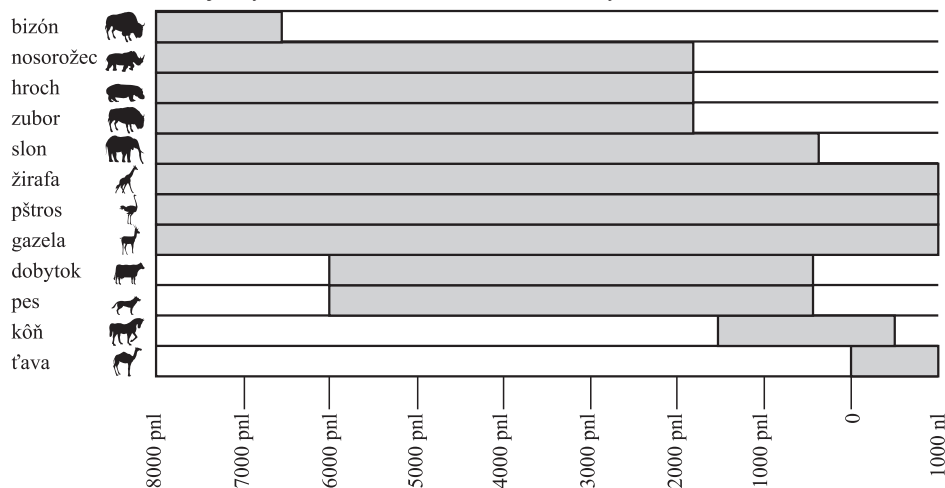
Obrázok A
Jazero Čad: zmena hladiny

Obrázok B ukazuje saharské staroveké kresby alebo maľby na stenách jaskýň a meniace sa námety zo života v divočine. Použi informácie o jazere Čad a odpovedz na nasledujúce otázky.

Obrázok B

Saharské jaskynné umenie a meniace sa námety zo života v divočine.

Otázka 1: Jazero Čad

Proces: ziskavanie informácií

Forma textu: nesúvislý text

Situácia: čítanie na verejné účely

Aká je hĺbka jazera Čad dnes?

- A. približne dva metre
- B. okolo pätnásť metrov
- C. okolo päťdesiat metrov
- D. informácia nie je uvedená

Otázka 2: Jazero Čad

Proces:	<i>získavanie informácií</i>
Forma textu:	<i>nesúvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na verejné účely</i>

Približne v ktorom roku je začiatok grafu na obrázku A?

Otázka 3: Jazero Čad

Proces:	<i>uvažovanie a hodnotenie</i>
Forma textu:	<i>nesúvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na verejné účely</i>

Prečo sa autor rozhodol umiestniť začiatok grafu práve v tomto bode?

Otázka 4: Jazero Čad

Proces:	<i>interpretácia textu</i>
Forma textu:	<i>nesúvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na verejné účely</i>

Obrázok B vychádza z predpokladu, že:

- A. zvieratá v skalnom umení boli prítomné v tej oblasti a v tom čase, keď ich maľovali,
- B. umelci, ktorí ich maľovali, boli veľmi zruční,
- C. umelci, ktorí maľovali zvieratá, boli schopní rýchlo sa presúvať,
- D. neboli pokusy udomáčniť zvieratá, ktoré slúžili v skalnom umení ako námety.

Otázka 5: Jazero Čad

Proces:	<i>interpretovanie textu</i>
Forma textu:	<i>nesúvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na verejné účely</i>

Na riešenie tejto otázky treba dať dohromady informácie z obrázkov A a B.

Vymiznutie nosorožcov, hrochov a zubrov zo saharského skalného umenia sa datuje:

- A. od začiatku poslednej doby ľadovej,
- B. v strede obdobia, keď bolo jazero Čad na najvyššej úrovni,
- C. po tom, čo jazero Čad tisícky rokov klesalo,
- D. od začiatku neprerušovaného obdobia sucha.

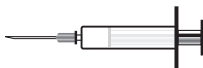
ÚLOHA 2

Chrípka

ACOL – PROGRAM DOBROVOLEĽNÉHO OČKOVANIA PROTI CHRÍPKE

Nepochybujeme o tom, že si uvedomujete, že počas zimy nás môže chrípka zasiahnuť veľmi rýchlo a rozsiahle. Obete chrípky môžu ochoriť na celé týždne.

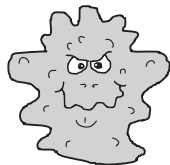
Najlepší spôsob, ako bojovať s vírusom, je byť v dobrej kondícii a mať zdravé telo. Odporúča sa denné cvičenie a strava s množstvom zeleniny a ovocia, ktoré môžu pomáhať imunitnému systému bojovať s agresívnym chrípkovým vírusom.

ACOL sa rozhodol ponúknuť zamestnancom možnosť zaočkovať sa proti chrípke ako prídavný spôsob prevencie proti rozširovaniu tohto zákerného vírusu. Zabezpečil zdravotnú sestru, ktorá bude očkovať v pracovnom čase v týždni od 17. mája. Táto akcia je bezplatná a určená pre všetkých zamestnancov.

Účasť je dobrovoľná. Zamestnanci, ktorí sa pre program ACOL rozhodnú, podpíšu formulár s vyhlásením, že nemajú žiadnu alergiu a že sú si vedomí toho, že môžu pociťovať drobné vedľajšie účinky.

Medicínske odporúčanie poukazuje na to, že očkovanie nevyvoláva chrípku. Môže však spôsobiť niektoré vedľajšie účinky, ako únavu, miernu teplotu a citlivosť ramena.

KTO BY SA MAL DAŤ ZAOČKOVAŤ?

Každý, kto má záujem chrániť sa pred vírusom.

Toto očkovanie odporúčame najmä osobám starším ako 65 rokov. Bez ohľadu na vek však KAŽDÉMU, kto trpí nejakou chronickou oslabujúcou chorobou, najmä srdca, pľúc, priedušiek alebo cukrovkou.

V kancelárskom prostredí sú VŠETCI zamestnanci v nebezpečenstve ohrozenia chrípkou.

KTO BY SA NEMAL DAŤ ZAOČKOVAŤ?

Nemali by sa dať zaočkovať jednotlivci precitliveli na vajíčka, ľudia trpiaci akútnou chorobou sprevádzanou horúčkou a tehotné ženy.

Ak užívate nejaké lieky, alebo ste už mali reakciu na injekciu proti chrípke, poraďte sa so svojim lekárom.

Ak sa chcete dať zaočkovať v týždni od 17. mája, prosíme Vás, aby ste to oznámili personálnej pracovníčke Fione McSweeney do 7. mája. Dátum a čas určíme podľa možnosti zdravotnej sestry, počtu záujemcov a času vhodného pre väčšinu zamestnancov. Ak by ste sa chceli dať zaočkovať pred touto zimou a nevyhovuje Vám pripravovaný termín, prosíme Vás, oznámte to Fione. V prípade dostatočného počtu záujemcov môžeme zabezpečiť aj ďalší termín.

Ak potrebujete ďalšie informácie, spojte sa s Fionou na čísle 5577.

*Tešte sa
z pevného zdravia*

Fiona McSweeney, personálna pracovníčka spoločnosti ACOL, pripravila uvedený informačný leták pre všetkých zamestnancov ACOL-u. Na nasledujúce otázky odpovedzte podľa informácií z tohto informačného letáka.

Otázka 6: CHRÍPKA

Proces:	<i>získavanie informácií</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na pracovné účely</i>

Ktorá z nasledujúcich viet opisuje dôležitú časť programu očkovania proti chrípke v ACOL-e?

- A. Počas zimy sa uskutočnia denné kurzy cvičenia.
- B. Očkovanie sa uskutoční v pracovnom čase.
- C. Účastníkom ponúkne malý darček.
- D. Injekcie bude aplikovať lekár.

Otázka 7: CHRÍPKA

Proces:	<i>uvažovanie a hodnotenie</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na pracovné účely</i>

Môžeme hovoriť o **obsahu** časti napísaného textu (o čom hovorí).

Môžeme hovoriť o jeho **štýle** (akým spôsobom je podaný).

Fiona chcela, aby **štýl** tohto informačného letáka bol priateľský a povzbudivý. Myslí si, že sa jej to podarilo?

Vysvetli svoju odpoveď tým, že sa detailne odvoláš na celkovú úpravu, štýl, akým je leták napísaný, na obrázky alebo ostatnú grafiku.

Otázka 8: CHRÍPKA

Proces:	<i>interpretácia textu</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na pracovné účely</i>

V informačnom letáku sa uvádza, že keď sa chceme chrániť pred chrípkovým vírusom, chrípková injekcia je:

- efektívnejšia ako cvičenie a zdravá strava, ale riskantnejšia,
- dobrá myšlienka, ale nie náhrada za cvičenie a zdravú stravu,
- rovnako efektívna ako cvičenie a zdravá strava, ale menej nepríjemná,
- nemusíte o nej uvažovať, ak veľa cvičíte a zdravo sa stravujete.

Otázka 9: CHRÍPKA

Proces:	<i>uvažovanie a hodnotenie</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na pracovné účely</i>

V časti informačného letáka sa píše:

KTO BY SA MAL DAŤ ZAOČKOVAŤ?

Každý, kto má záujem chrániť sa pred vírusom.

Po tom, ako Fiona rozoslala informačný leták, jeden kolega jej povedal, že by mala vynechať slová „Každý, kto má záujem chrániť sa pred vírusom“, pretože sú zavádzajúce.

Súhlasíš s tým, že tieto slová sú zavádzajúce a mali by sa vynechať?

Svoju odpoveď vysvetlite.

Otázka 10: CHRÍPKA

Proces:	<i>interpretácia textu</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na pracovné účely</i>

Ktorý z týchto zamestnancov by sa mal podľa informačného letáka spojiť s Fionou?

- Steve zo skladu, ktorý sa nechce zaočkovať, pretože sa radšej spoľahne na svoju prirodzenú odolnosť.
- Julie z odbytu, ktorá chce vedieť, či je očkovanie povinné.
- Alice z poštového oddelenia, ktorá by sa chcela dať zaočkovať túto zimu, ale o dva mesiace bude mať dieťa.
- Michal z učtarne, ktorý by sa chcel dať zaočkovať, ale v týždni od 17. mája bude na dovolenke.

ÚLOHA 3

Grafity

Dva nasledujúce listy pochádzajú z internetu a sú o grafitoch. Grafit je ilegálne maľovanie a písanie po stenách a iných miestach. Odpovedz na otázky uvedené ďalej, ktoré sa vzťahujú k týmto dvom listom.

S námahou potláčam hnev, keď vidím, že školské múry museli už štvrtýkrát očistiť a premaľovať, aby sa zbavili grafitov. Tvorivosť je obdivuhodná vlastnosť, ale ľudia by si mali nájsť spôsob, ako by sa mohli vyjadriť bez toho, aby spôsobovali mimoriadne výdavky pre spoločnosť.

Prečo si mladí ľudia kazia reputáciu maľovaním grafitov tam, kde je to zakázané? Veď profesionálni maliari nevešajú svoje maľby po uliciach, však? Hľadajú možnosti a získavajú slávu na povolených výstavách.

Podľa môjho názoru ploty a lavičky v parkoch sú umeleckým dielom už samy osebe. Je skutočne úbohé ničiť túto architektúru grafitmi a navyiac, tento spôsob ničí ozónovú vrstvu. Skutočne nerozumiem tomu, prečo sa títo kriminálni umelci rozčuľujú, keď ich „umelecké diela“ odstraňujú.

Helga

Zdroj: Mari Hankala

Proti gustu žiaden dišputát. Spoločnosť je preplnená komunikáciou a reklamami. Logá spoločností, názvy obchodov. Dotieravé veľkoplošné plagáty. To je prípustné? Áno, prevažne. Sú grafity prípustné? Niektorí tvrdia že áno, iní nie.

Kto platí za grafity? Kto napokon platí za reklamy? Správne. Zákazník.

Pýtali si od vás ľudia, ktorí postavili veľkoplošné reklamy, dovoľenie? Nie. Tak prečo by to mali robiť maliari grafitov? Je to všetko len otázka komunikácie – vaše vlastné meno, názvy gangov a veľké umelecké diela na uliciach?

Spomeňte si na pružkované a kárované šatstvo, ktoré sa objavilo v obchodoch pred niekoľkými rokmi. A lyžiarske oblečenie. Vzory a farby ukradli priamo z betónovej steny pomaľovanej kvetmi. Je zvláštne, že tieto vzory a farby sú prijateľné a obdivované, ale grafity v rovnakom štýle sa považujú za hrozné.

Pre umenie nastali ťažké časy.

Sofia

Otázka 11: Grafity

Proces: *interpretácia textu*

Forma textu: *súvislý text*

Situácia: *čítanie na verejné účely*

Účelom každého z týchto listov je:

- A. vysvetliť, čo sú to grafity,
- B. vysloviť svoj názor na grafity,
- C. ukázať popularitu grafitov,
- D. povedať ľuďom, aké nákladné je odstraňovať grafity.

Otázka 12: Grafity

Proces: *interpretácia textu*

Forma textu: *súvislý text*

Situácia: *čítanie na verejné účely*

Prečo sa Sophia odvoláva na reklamu?

Otázka 13: Grafity

Proces:	uvažovanie a hodnotenie
Forma textu:	súvislý text
Situácia:	čítanie na verejné účely

S ktorým z týchto dvoch pisateľov listov súhlasíš? Odpoveď vysvetli tak, že použiješ **svoje vlastné slová**, aby si sa odvolal na to, čo sa hovorí v jednom alebo v oboch listoch.

Otázka 14: Grafity

Proces:	uvažovanie a hodnotenie
Forma textu:	súvislý text
Situácia:	čítanie na verejné účely

Môžeme rozprávať, **o čom** listy hovoria (o ich obsahu).

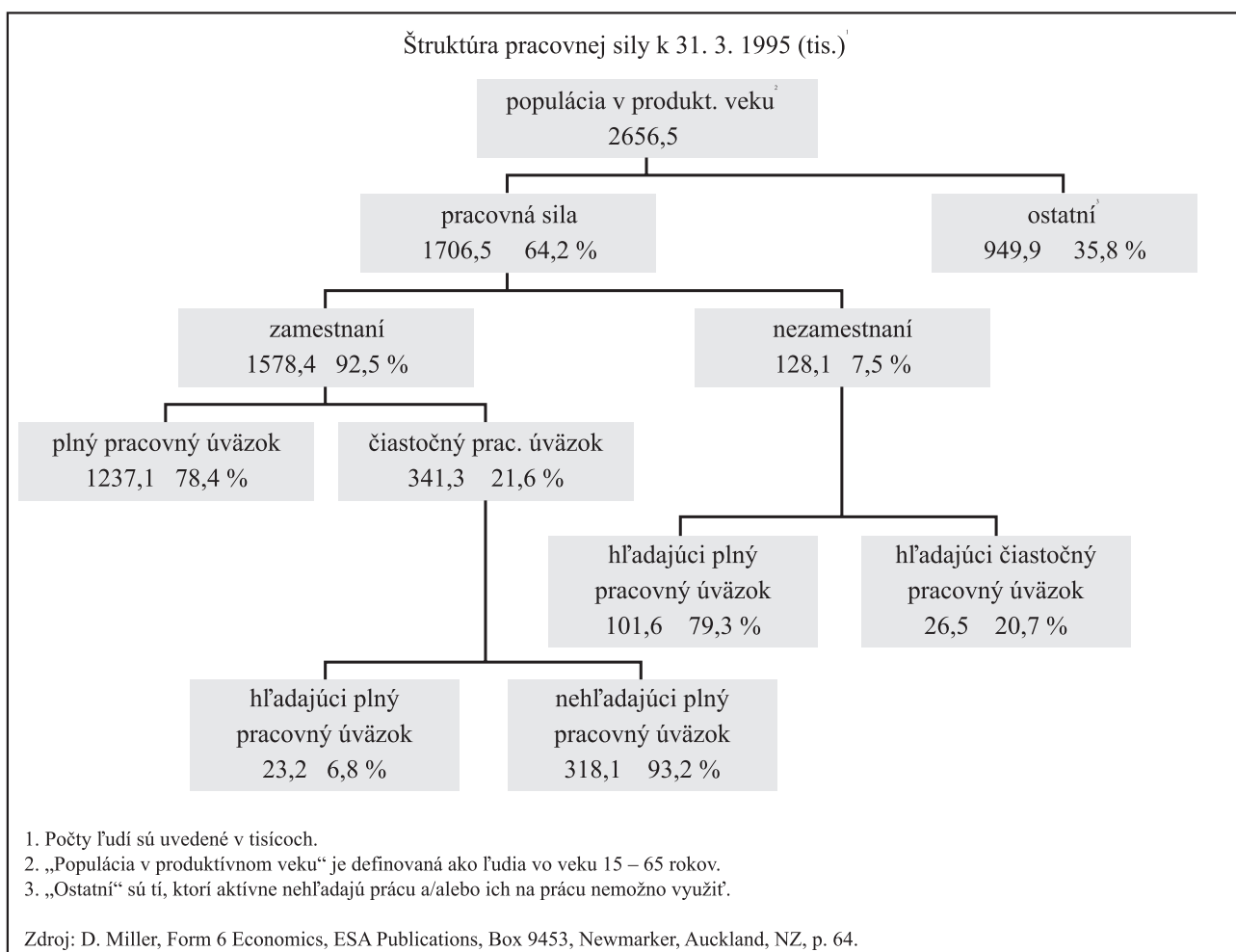
Môžeme rozprávať o tom, **ako** sú listy napísané (o ich štýle).

Bez ohľadu na to, s ktorým listom súhlasíš, ktorý list je podľa tvojho názoru lepší? Vysvetli svoju odpoveď tak, že sa odvoláš **na štýl** jedného alebo oboch uvedených listov.

ÚLOHA 4

Práca

Stromový diagram zobrazuje štruktúru pracovnej sily v krajine alebo „populáciu v produktívnom veku“. Celková populácia krajiny v roku 1995 bola okolo 3,4 milióna obyvateľov.

Použi uvedené informácie o pracovnej sile v krajine pri odpovediach na nasledujúce otázky.

Otázka 15: Práca

Proces: *interpretácia textu*

Forma textu: *nesúvislý text*

Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Na aké dve hlavné skupiny sa rozdeľuje populácia v pracovnom veku?

- A. zamestnaní a nezamestnaní,
- B. v pracovnom veku a v dôchodkovom veku,
- C. zamestnanci na plný úväzok a zamestnanci na čiastočný úväzok,
- D. pracovná sila a ostatní.

Otázka 16: Práca

Proces: *získavanie informácií*

Forma textu: *nesúvislý text*

Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Koľko ľudí v produktívnom veku nie je zaradených do skupiny pracovná sila? (Napíšte počet ľudí, nie percentá).

Otázka 17: Práca

Proces: *interpretácia textu*

Forma textu: *nesúvislý text*

Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Do ktorej časti stromového diagramu, ak vôbec do niektorej, by sa mali zaradiť ľudia uvedení v nasledujúcej tabuľke? Odpoveď označ krížikom do zodpovedajúcej kolónky v tabuľke.

Prvú odpoveď sme už urobili za teba.

	Pracovná sila, zamestnaní	Pracovná sila, nezamestnaní	Ostatní	Nezaradení v žiadnej kategórii
Čašník na čiastočný úväzok, 35 rokov	☒	☐	☐	☐
Obchodníčka, 43 rokov, pracuje 60 hodín týždenne	☐	☐	☐	☐
Študent denného štúdia, 21 rokov	☐	☐	☐	☐
Muž, 28 rokov, nedávno predal svoj obchod a hľadá si prácu	☐	☐	☐	☐
Žena, 55 rokov, nikdy nepracovala alebo nechcela pracovať mimo domu	☐	☐	☐	☐
Stará mama, 80 rokov, stále pracuje niekoľko hodín denne v rodinnom stánku na trhu	☐	☐	☐	☐

Otázka 18: Práca

Proces:	<i>uvažovanie a hodnotenie</i>
Forma textu:	<i>nesúvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na vzdelávanie</i>

Predpokladajme, že informácie o pracovnej sile sa zverejňujú v takomto stromovom diagrame každý rok. Nižšie sú uvedené štyri znaky stromového diagramu. Uveď, či očakávaš alebo neočakávaš, že sa tieto znaky budú každoročne meniť tak, že zakrúžkujes „Zmena“ alebo „Bez zmeny“. Prvú odpoveď sme už urobili za teba.

Znaky stromového diagramu	Odpoveď
Označenia v každom rámečku (napr. „pracovná sila“)	Zmena/Bez zmeny
Percentá (napr.: 64,2 %)	Zmena/Bez zmeny
Počty (napr.: 2656,5)	Zmena/Bez zmeny
Poznámky pod čiarou pod stromovým diagramom	Zmena/Bez zmeny

Otázka 19: Práca

Proces:	<i>uvažovanie a hodnotenie</i>
Forma textu:	<i>nesúvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na vzdelávanie</i>

Informácia o štruktúre pracovnej sily je uvedená formou stromového diagramu, ale mohla by byť uvedená aj rôznymi inými spôsobmi, ako napríklad formou opisu, kruhovým diagramom, grafom alebo tabuľkou.

Stromový diagram vybrali asi preto, že je mimoriadne vhodný na znázornenie:

- A. zmien v čase,
- B. veľkosti celkovej populácie krajiny,
- C. kategórií v každej skupine,
- D. veľkosti každej skupiny.

Vedecké zbrane polície

Bola spáchaná vražda, ale podozrivý všetko popiera. Tvrdí, že obeť nepoznal. Hovorí, že ju nikdy nevidel, nikdy nebol v jej blízkosti, nikdy sa jej nedotkol... Polícia a sudca sú presvedčení, že nehovorí pravdu. Ale ako to dokázať?

Vyšetovatelia z miesta činu pozbierali každý kúsok, ktorý by mohol slúžiť ako dôkaz: vlákna z tkanín, vlasy, odtlačky prstov, ohorky cigariet... Na saku obeť sa našlo niekoľko červených vlasov. A tie napodiv vyzerajú ako vlasy podozrivého. Ak by sa dokázalo, že tieto vlasy sú naozaj jeho, bol by to dôkaz, že skutočne obeť stretol.

Každý jedinec je jedinečný. Odborníci sa dali do práce. Preskúmali niekoľko buniek z korieňov týchto vlasov a niekoľko krvných buniek z krvi podozrivého. V jadre každej bunky v našom tele je

DNA. Čo to je? DNA je ako náhrdelník spletený z dvoch radov perál. Predstavte si, že tieto perly sú štyroch rôznych farieb a že tisíce farebných perál (ktoré tvoria gén) sú na šnúre navlečené v špeciálnom poradí. U každého jedinca je toto poradie úplne rovnaké vo všetkých bunkách jeho tela: v bunkách korieňov vlasov je rovnaké ako v bunkách palca na nohe, v bunkách pečene, žalúdka či krvi. Ale poradie perál je u rozličných jedincov rôzne. Pri takom počte navlečených perál je veľmi malá šanca, že by dvaja ľudia mali rovnakú DNA, s výnimkou u identických dvojčiat. Na základe tejto jedinečnosti je DNA akosi genetickou identifikačnou kartou. Genetici tak dokážu porovnať genetickú identifikačnú kartu podozrivého (určenú z jeho krvi) s kartou osoby, ktorej patria červené vlasy. Ak je genetická identifikačná karta rovnaká, budú vedieť, že podozrivý skutočne bol blízko obeť, o ktorej tvrdil, že ju nikdy nestretol.

Len jeden dôkaz

Polícia robí stále častejšie genetické analýzy v prípadoch znásilnenia, vraždy, krádeže alebo iných trestných činov. Prečo? Snaží sa nájsť dôkaz o kontakte medzi dvoma ľuďmi, dvoma predmetmi alebo osobou a predmetom. Dokázať takýto kontakt je pre vyšetovanie veľmi užitočné. Ale nevyhnutne nedokazuje samotný zločin. Je to len jeden z dôkazov medzi mnohými ďalšími.

Anne Versailles

Pozostávame z miliárd buniek

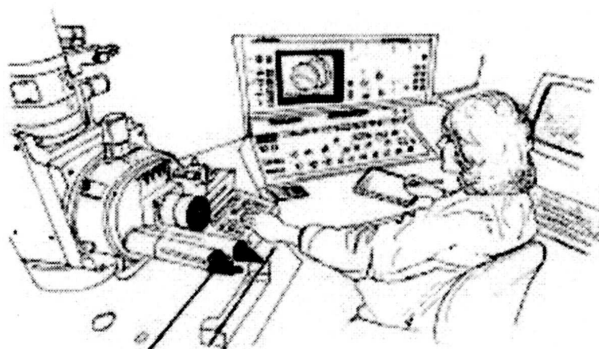
Každá žijúca bytosť sa skladá z množstva buniek. Bunka je skutočne veľmi malá. Dalo by sa povedať, že je mikroskopická, pretože ju môžeme pozorovať len pod mikroskopom, ktorý ju mnohonásobne väčší. Každá bunka má vonkajšiu membránu a jadro, v ktorom nachádzame DNA.

Genetická podstata?

DNA je vytvorená z veľkého počtu génov, pričom každý z nich pozostáva z tisícok „perál“. Spolu tieto gény vytvárajú genetickú identifikačnú kartu jedinca.

Ako sa dá odhaliť genetická identifikačná karta?

Genetik odoberie niekoľko buniek z korieňov vlasov nájdených na obeť alebo zo slín z cigaretového ohorka. Dá ich do látky, ktorá zničí v bunkách všetko okrem buniek DNA. Potom urobí to isté s niekoľkými bunkami krvi podozrivého. DNA potom špeciálne pripraví na analýzu. DNA sa umiestni do špeciálneho gélu, cez ktorý sa nechá prechádzať elektrický prúd. Po niekoľkých hodinách sa vytvoria pružky podobné čiarovým kódom (ako tie, čo sú na tovaroch, ktoré nakupujeme), ktoré sú viditeľné pod špeciálnou lampou. Čiarový kód DNA podozrivého sa potom porovná s kódom z vlasov nájdených na obeť.

Mikroskop v policajnom laboratóriu

Zdroj: *Le Ligueur*, 27. mája 1998

Pri odpovediach na nasledujúce otázky použite tento článok.

Otázka 22: POLÍCIAProces: *získavanie informácií*Forma textu: *súvislý text*Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Keď chce autor vysvetliť štruktúru DNA, hovorí o náhrdelníku z perál. Ako sa tieto náhrdelníky u jedincov odlišujú?

- A. Líšia sa dĺžkou.
- B. Poradie perál je odlišné.
- C. Počet náhrdelníkov je rozdielny.
- D. Farba perál je odlišná.

Otázka 23: POLÍCIAProces: *interpretácia textu*Forma textu: *súvislý text*Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Aký je cieľ časti článku s nadpisom „Ako sa dá odhaliť genetická identifikačná karta?“

Vysvetli

- A. čo je DNA,
- B. čo je čiarový kód,
- C. ako sa na základe analýzy buniek dá zistiť štruktúra DNA,
- D. ako sa dá dokázať, že bol spáchaný zločin.

Otázka 24: POLÍCIAProces: *interpretácia textu*Forma textu: *súvislý text*Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Čo je hlavným zámerom autora?

- A. upozorniť
- B. pobaviť
- C. informovať
- D. presvedčiť

Otázka 25: POLÍCIAProces: *interpretácia textu*Forma textu: *súvislý text*Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

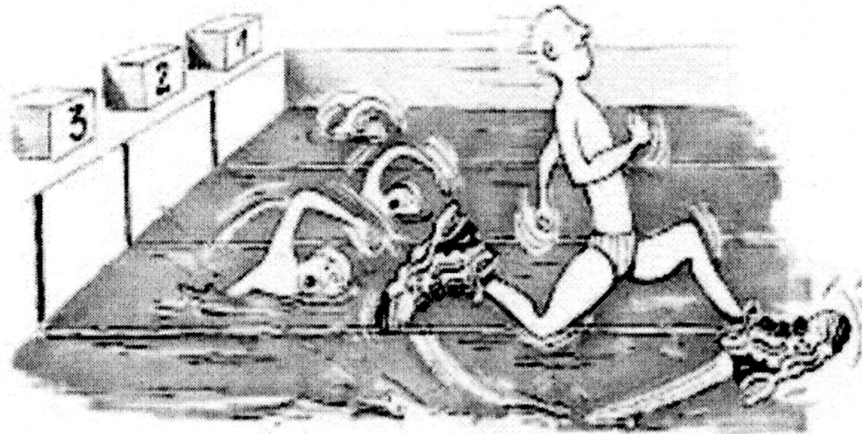
Koniec úvodu znie: „Ale ako to dokázať?“ Podľa úryvku sa vyšetrovatelia snažia nájsť odpoveď na túto otázku

- A. výsluchom svedkov,
- B. uskutočnením genetickej analýzy,
- C. dôkladným výsluchom podozrivého,
- D. opätovným preverení výsledkov vyšetrovania.

Tenisky

Cít' sa dobre vo svojich teniskách

Športové medicínske centrum v Lyone (Francúzsko) skúma už 14 rokov zranenia mladých športovcov a športovcov profesionálov. Výskumom sa zistilo, že najlepší postup je prevencia... a dobrá obuv.

Údery, pády, odev a slzy...

Osemnásť percent športujúcich vo veku od 8 do 12 rokov už má zranenia päty. Chrupavka v členku futbalistov nereaguje dobre na nárazy a 25 % profesionálnych športovcov zistilo, že je to obzvlášť slabé miesto. Chrupavka chúlóstivého kolenného kĺbu sa môže tiež nenapraviteľne poškodiť a ak od detstva (10–12 rokov) nie je zabezpečená správna starostlivosť, môže to viesť k predčasnej osteoartritíde. Bedro sa tiež nevyhne poškodeniu. Najmä, keď je unavené, hráči riskujú zlomeniny ako dôsledok pádov alebo zrážok. Podľa výsledkov štúdie majú futbalisti, ktorí hrajú viac ako desať rokov, výrastky na kostiach – na holennej kosti alebo na päte. Hovorí sa tomu

„futbalistická noha“, deformácie zapríčinené obuvou, ktorej časti na chodidle a členku sú príliš ohybné.

Ochraňovať, podporovať, stabilizovať, tmiť

Ak je topánka príliš pevná, obmedzuje pohyb. Ak je príliš poddajná, zvyšuje riziko zranení a vyvrtnutia. Dobrá športová topánka by mala spĺňať štyri kritériá: Musí poskytovať vonkajšiu ochranu: odolávať úderom lopty alebo proti hráča, vyrovnáva sa s nerovnosťou terénu a udržiavať nohy v teple a suchu, aj keď mrzne a prší.

Musí podopierať nohu a najmä členok, aby sa predišlo vyvrtnutiam, opuchnutiam a ďalším problémom, ktoré môžu mať vplyv aj na koleno.

Musí športovcom poskytovať dobrú stabilitu, aby sa nešmykli na vlhkej zemi alebo na povrchu, ktorý je príliš suchý.

A konečne, musí tmiť nárazy, najmä u volejbalistov a basketbalistov, ktorí stále skáču.

Suché nohy

Vyhnúť sa menším, ale bolestivým ťažkostiam, ako sú mozole alebo dokonca naštiepenia alebo atletická noha (hubové infekcie) znamená, že topánka musí umožňovať odparovanie potu a musí zamedziť, aby sa vlhkosť zvonku dostala dovnútra. Ideálny materiál na to je koža, ktorá musí byť vodotesná, aby zabránila premočeniu topánky hneď po prvom daždi.

Zdroj: Revue ID (16) 1. – 15. júna 1997

Otázka 26: Tenisky

Proces: *interpretácia textu*

Forma textu: *súvislý text*

Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Na čo sa snaží autor poukázať v tomto texte?

- A. Kvalita mnohých športových topánok sa výrazne zlepšila.
- B. Najlepšie je nehrať futbal do veku 12 rokov.
- C. Mladí ľudia majú stále viac zranení kvôli slabej fyzickej kondícii.
- D. Pre mladých športovcov je veľmi dôležité nosiť dobrú športovú obuv.

Otázka 27: Tenisky

Proces: *získavanie informácií*

Forma textu: *súvislý text*

Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Prečo by podľa článku nemali byť športové topánky príliš pevné?

Otázka 28: Tenisky

Proces: *získavanie informácií*

Forma textu: *súvislý text*

Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Jedna časť článku tvrdí „Dobrá športová topánka by mala spĺňať štyri kritériá.“ Ktoré sú to kritériá? Použi článok, aby si zodpovedal na ďalšie otázky.

Otázka 29: Tenisky

Proces: *uvažovanie a hodnotenie*

Forma textu: *súvislý text*

Situácia: *čítanie na vzdelávanie*

Pozri sa na vetu, ktorá je takmer na konci článku. Uvádzame ju tu v dvoch častiach:

„Vyhnúť sa menším, ale bolestivým ťažkostiam, ako sú mozole alebo dokonca naštiepenia alebo atletická noha (hubové infekcie).“ (*prvá časť*)

„...topánka musí umožňovať odparovanie potu a musí zamedziť, aby sa vlhkosť zvonku dostala dovnútra.“ (*druhá časť*)

Aký je vzťah medzi prvou a druhou časťou vety?

Druhá časť:

- A. je v protiklade s prvou časťou,
- B. opakuje prvú časť,
- C. ilustruje problém opísaný v prvej časti,
- D. poskytuje riešenie problému opísaného v prvej časti.

ÚLOHA 8

Dar

Koľko dní, premýšľala, takto sedí a pozoruje, ako studená hnedá voda kúsok po kúsku stúpa po rozrušenom brehu. Len matne si pamätala na začiatok dažďa, ktorý prišiel z juhu, prehnal sa cez močiar a šľahal do múrov jej domu. Potom začala rieka stúpať. Najprv pomaly, až kým nakoniec zostala stáť, aby sa vrátila späť. Voda v potokoch a jarkoch stúpala z hodiny na hodinu a zaplavovala nižšie položené miesta. V noci, kým spala, sa

5 voda zmocnila cesty a obkolesila ju, odplavila jej čln, a tak tam sedela sama, v dome pripomínajúcom naplaveninu uviaznutú na útese. Voda už dokonca siahala po asfaltové dosky nosníkov. A stále stúpala.

Všade, kam dovidela, až po vrcholce stromov na druhom brehu, bol močiar ako prázdne more zaliate lejakom, rieka sa stratila niekde v nedohľadne. Jej dom, ktorého spodnú časť tvorila loď, bol postavený tak, aby sa vznášal, keby 10 raz prišla potopa, ale teraz už bol starý. Asi aj dosky v jeho spodnej časti boli čiastočne zhnité. Možno, že kotvové lano pripevňujúce dom k obrovskému dubu sa pretrhne úplne a ona by mohla odplávať dolu prúdom tak, ako išiel jej čln.

Teraz nemohol nikto prísť. Mohla kričať, ale bolo to zbytočné, nik ju nemohol počuť. Všade okolo močiara všetci 15 bojovali, aby zachránili čo mohli, možno iba svoje vlastné životy. Videla, ako celý dom odplavilo preč a ona ostala sedieť tak ticho ako na pohrebe. Keď to videla, pomyslela si, že vie, komu ten dom patril. Bolo hrozné vidieť, ako ho unáša prúd, ale majiteľom sa určite podarilo uniknúť na vyššie položené miesto. Neskôr, v objatí dažďa a tmy, hore pri rieke začula rev leoparda.

20 Mala pocit, že dom sa chveje ako niečo živé. Natiahla sa, aby zachytila lampu, ktorá sa prevrhla zo stola pri jej posteli a pridržala ju medzi nohami, aby pevne stála. Potom namáhavo škrípajúc a stonajúc sa dom vyslobodil z hliny, voľne sa vznášal a poskakoval a ako korková zátka sa hojdal kolísaný prúdom rieky. Zovrela okraj posteľe. Hojdajúc sa zo strany na stranu sa dom pohyboval, pokiaľ mu to dovolili laná, ktorými bol ukotvený. Potom prišlo 25 trhnutie, nárek starého dreva a nasledovala odmlka. Prúd mierne povolil a dovolil mu so škrípom vrátiť sa na pôvodné miesto. Zatajila dych a dlho sedela vnímajúc pomalé kolísavé točenie. Tma sa predrala cez neprestajný dážď a ona, s hlavou nabok, zaspala držiac sa posteľe.

Niekedy uprostred noci ju zobudil výkrik, zvuk taký úzkostný, že vyskočila skôr, ako úplne precitla. V tme zakopla o posteľ. Zvonku od rieky prichádzal zvuk. Počula, ako sa niečo pohybuje, niečo veľké, čo vydávalo prenikavý 30 škríp. Mohol to byť iný dom. Potom to narazilo, nie čelne, ale šúchalo a kĺzalo sa to po dĺžke jej domu. Bol to strom. Počula, ako si konáre a listy prerazili cestu dolu prúdom zanechávajúc za sebou len dážď a šplachot vody, ktorý znel tak monotónne, že sa zdal byť súčasťou ticha. Skrčená na posteli znova takmer zaspala, keď sa ozval ďalší výkrik, tentoraz tak blízko, ako by to bolo v izbe. Uprene sa dívala do tmy, opatrne sa posúvala po posteli, až kým rukou nenahmatala studenú siluetu pušky. Potom, skrčená na vankúši, kolísala pušku na kolenách. „Kto je 35 tam?“ zakričala.

Odpoveďou bolo opakujúce sa volanie, menej prenikavé, znejúce unavene, po ktorom zavládlo len prázdne ticho. Natiahla sa späť na posteľ. Nech to bolo čokoľvek, počula, ako sa to pohybuje po verande. Dosky vŕzgali a rozoznávala aj zvuky prevrnutých predmetov. Ozývalo sa škriabanie na stenu, ako keby si to chcelo predriapať 40 cestu dnu. Teraz už vedela, čo to je, veľká „mačka“, čo sedela na vyvrátenom strome, ktorý míňal jej dom. Priniesla ju povodeň ako dar.

Podvedome si pritlačila ruku na tvár a prešla ňou po stiahnutom hrdle. Puška sa jej hojдалa na kolenách. Nikdy v živote nevidela leoparda. Počula o nich od druhých, počula v diaľke ich nárek pripomínajúci utrpenie. „Mačka“ 45 opäť zaškriabala na stenu, okno pri dverách zarinčalo. Pokým ustráži okno a podarí sa jej udržať „mačku“ v obkľúčení vody a stien ako v kletke, bude to v poriadku. Vonku zviera začalo pazúrmí škriabať po zhrdzavenej vonkajšej mriežke. Z času načas zaskučalo a zamručalo.

Keď svetlo napokon preniklo cez dážď, prichádzajúc ako ďalší druh tmy, stále ešte sedela na posteli, meravá 50 a studená. Ruky, zvyknuté veslovať na rieke, ju boleli od nehybnosti, s akou držala pušku. Od strachu sa neodvážila ani pohnúť, aby nejaký zvuk nevyprovokoval „mačku“. Stuhnutá sa kolísala v rytme pohybov domu. Stále pršalo, akoby už nikdy nemalo prestať. Napokon cez sivé svetlo uvidela záplavovú vodu pod'obanú od dažďových kvapiek a v diaľke nejaký obrys vrcholkov zaplavených stromov. „Mačka“ sa teraz nehýbala. Možno odišla. Položila pušku nabok, vykĺzla z posteľe a potichučky sa pohla k oknu. „Mačka“ tam stále bola, prikrčená na okraji verandy zízala 55 uprene na dub, na kotvové lano jej domu a ako keby hodnotila svoje šance preskočiť na previsnutý konár. Keď ju

60 teraz videla, nevyzerala taká strašidelná, jej hrubá srst' odpočívala vo vejárikoch, mala úzke boky a zvyrazňujúce rebrá. Bolo by ju, šľahajúcu dlhým chvostom sem a tam, jednoduché zastrelit' tam, kde sedí. Práve sa pohla späť, aby zobrala pušku, keď sa „mačka“ otočila. Bez varovania, bez prikrčenia alebo napnutia svalov skočila na okno a rozbila tabuľku skla. Žena, zadržiac výkrik, stratila rovnováhu, schmatla však pušku a vystrelila cez okno. Leoparda teraz nevidela, ale minula cieľ. Leopard začal pobehovať. Keď prechádzal okolo okna, zazrela jeho hlavu
65 a oblúk chrbta.

Celá rozochvená sa dovliekla späť k posteli a ľahla si. Nepretržitý chlácholivý zvuk rieky a dažďa spolu s prenikavým chladom ju odviekli od jej pôvodného úmyslu. Pozorovala okno a zbraň mala stále pripravenú. Čakala hodnú chvíľu a potom sa zas išla pozrieť. Leopard zaspal s hlavou na labách ako domáca mačka. Po
70 prvýkrát odvtedy, čo začalo pršať sa jej chcelo plakať. Nad sebou, nad všetkými ľuďmi, nad všetkým, čo zaplavila voda. Skĺzla sa na posteľ, okolo ramien si prehodila prešívanú prikrývku. Mala odísť, kým ešte mohla, keď boli zjazdne cesty a predtým, ako odplavilo jej čln. Ako sa tak kolísala sem a tam spolu s domom, páľčivá bolesť v žalúdku jej pripomenula, že dávno nejedla. Nevedela si spomenúť, ako dlho to bolo. Podobne ako mačka aj ona bola vyhladovaná. Pomaly šla do kuchyne, z niekoľkých zostávajúcich polienok založila oheň.

75 Keby povodeň trvala dlhšie, spálila by stoličku, možno aj stôl. Z povaly zobrala zvyšky údenej šunky, nakrájala hrubé kusy hnedočerveného mäsa a položila ich na panvicu. Od vône smažiaceho sa mäsa sa jej zakrútila hlava. Od posledného pečenia jej ostali aj staré sušienky a urobila si aj kávu. Vody mala dosť.

80 Pokiaľ si pripravovala jedlo, takmer celkom zabudla na „mačku“, až do chvíle, kým nezakňučala. Bola tiež hladná. „Nechaj ma najesť,“ zakričala jej „a potom sa postarám o teba.“ A zasmiala sa popod fúzy.

Ako vešala zvyšok šunky na klinec, „mačka“ zavrčala hlbokým hrdelným hlasom, z ktorého sa jej roztriasla ruka.

85 Keď dojedla, vrátila sa do postele a vzala si pušku. Dom sa zdvihol teraz tak vysoko, že už sa neobtiaľal o útes, keď sa kľzal späť do rieky. Jedlo ju zahrialo. Mala by sa zbaviť „mačky“, kým svetlo ešte presvitalo cez dážd'. Pomaly sa prikrádala k oknu. Bola stále tam, mňaukajúc sa začala pohybovať po verande. Nebojácne uprene sa na ňu pozerala. Potom, bez toho, aby rozmýšľala nad tým, čo robí, položila si zbraň vedľa seba a vyšla okolo postele do kuchyne. Za ňou sa nervózne pohybovala „mačka“. Zobrala kus zvyšnej šunky, prerazila si cestu späť po rozkolísanej dlážke
90 k oknu a cez rozbité sklo ju vystrčila von. Z druhej strany začula lačné kvílenie a niečo ako strach preskočilo na ňu zo zvierat'a. Ohromená tým, čo urobila, vybrala sa späť do postele. Počula, ako leopard trhá mäso. Dom sa s ňou rozkolísal.

Keď neskôr precitla, ihneď poznala, že všetko sa zmenilo. Prestalo pršať. Cítila pohyb domu, ale už sa nekolísal na
95 vode. Otvorila dvere a cez roztrhané oblaky uvidela iný svet. Dom odpočíval na útese, ako vždy predtým. O niekoľko stôp nižšie sa valila rieka, ale už nezakrývala priestor medzi domom a dubom. „Mačka“ bola preč. Nejaké stopy viedli z verandy k dubu a nepochybne k močiaru, a takmer sa strácali v mäkkom blate. A na verande ležala dobiela ohlodaná kosť zo šunky.

Zdroj: Louis Dollarhide, „The Gift“ v zborníku Mississippi Writers: Reflections of Childhood and Youth, zväzok I, vydala Dorothy Abbottová, University Press of Mississippi, 1985.

Využi príbeh „Dar“ na predchádzajúcich stranách pri odpovediach na nasledujúce otázky.

Otázka 30: Dar

Proces: *uvažovanie a hodnotenie*
Forma textu: *súvislý text*
Situácia: *čítanie na súkromné účely*

Toto je časť rozhovoru dvoch ľudí, ktorí čítali článok „Dar“.

Uvedte dôkaz z príbehu, ktorým by každý z účastníkov rozhovoru mohol obhájiť svoj názor.

1. diskutujúci.....
2. diskutujúci.....

Otázka 31: Dar

Proces: *interpretácia textu*
Forma textu: *súvislý text*
Situácia: *čítanie na súkromné účely*

V akej situácii je žena na začiatku príbehu?

- A. Je príliš slabá na to, aby po niekoľkých dňoch bez jedla opustila dom.
- B. Bráni sa pred divokým zvieratám.
- C. Okolie jej domu je zaplavené.
- D. Rozvodnená rieka jej odniesla dom.

Otázka 32: Dar

Proces: *interpretácia textu*
Forma textu: *súvislý text*
Situácia: *čítanie na súkromné účely*

Tu sú uvedené niektoré zmienky o leopardovi zo začiatku príbehu.

„Zobudil ju výkrik, taký mučivý...“

„Odpoveďou bol opätovný krik, ale menej prenikavý, znel unavený zvuk...“

„V diaľke počula jeho krik pripomínajúci stonanie...“

Vzhľadom na to, čo sa odohralo v príbehu ďalej, čo si myslíš, prečo autor vybral na predstavenie leoparda tieto opisy?

Otázka 33: Dar

Proces:	<i>získavanie informácií</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na súkromné účely</i>

„Potom namáhavo škrípajúc a stonajúc sa dom vyslobodil...“

Čo sa stalo domu v tejto časti príbehu?

- A. Rozpadol sa.
- B. Začal plávať po hladine.
- C. Zrútil sa na dub.
- D. Potopil sa na dno rieky.

Otázka 34: Dar

Proces:	<i>interpretácia textu</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na súkromné účely</i>

Ako je v príbehu naznačený dôvod, ktorý mala žena na to, aby nakrmila leoparda?

Otázka 35: Dar

Proces:	<i>interpretácia textu</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na súkromné účely</i>

Keď žena hovorí „a potom sa postarám o teba“ myslí tým, že

- A. si je istá, že leopard jej neublíži,
- B. pokúša vystrašiť leoparda,
- C. zamýšľa zastreliť leoparda,
- D. plánuje nakrmiť leoparda.

Otázka 36: Dar

Proces:	<i>uvažovanie a hodnotenie</i>
Forma textu:	<i>súvislý text</i>
Situácia:	<i>čítanie na súkromné účely</i>

Myslíš si, že posledná veta je vhodným ukončením príbehu?

Svoju odpoveď vysvetli a preukáž, ako si pochopil súvislosť poslednej vety s hlavnou myšlienkou príbehu.

ÚLOHA 1

Jazero Čad

Otázka č. 1

Správna odpoveď:

A. približne dva metre

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 2

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré označujú rok 11 000 pred našim letopočtom (alebo približne medzi rokmi 10 500 a 12 000) a ktoré naznačujú, že žiak vychádzal z uvedenej škály.

Napríklad:

- 11 000
- 11 000 pred našim letopočtom
- 10 500 pred našim letopočtom
- tesne pred rokom 10 000 pred našim letopočtom
- okolo roku 12 000
- okolo roku 11 000 pred našim letopočtom

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede. Napríklad:

- 10 000 pred našim letopočtom (*nesprávne vyvodenie zo škály*)
- 20 000 pred našim letopočtom
- 8000 pred našim letopočtom (*žiak sa pozrel na nesprávny obrázok*)
- 11 000 pred našim letopočtom prečiarknuté a nahradené 4000 pred našim letopočtom (*ignorovať prečiarknutú odpoveď*)

Otázka č. 3

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré sa vzťahujú na znovuoobjavenie jazera. Poznámka: za odpoveď možno získať 1 bod, aj keď predchádzajúca odpoveď bola nesprávna.

Napríklad:

- Jazero Čad sa znovu objavilo v roku 11 000 pred našim letopočtom po tom, ako úplne zmizlo okolo roku 20 000 pred našim letopočtom.
- Jazero zaniklo počas doby ľadovej a potom sa vrátilo v tomto čase.
- Potom sa znovu objavilo.
- Okolo roku 11 000 pred našim letopočtom sa vrátilo späť.
- Jazero sa znovu objavilo po tom, ako bolo preč 9000 rokov.

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede. Napríklad:

- Je to, keď sa začali objavovať zvieratá.
- V roku 11 000 pred našim letopočtom, keď začali ľudia maľovať jaskynné maľby.

- Bolo to v roku 11 000 pred našim letopočtom, keď sa jazero (prvýkrát) objavilo.
- Pretože v tom čase bolo jazero Čad úplne vysušené.
- Pretože to bol prvý pohyb na grafe.

Otázka č. 4

Správna odpoveď:

A. zvieratá v skalnom umení boli prítomné v tej oblasti a v tom čase, keď ich maľovali

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 5

Správna odpoveď:

C. po tom, čo jazero Čad tisícky rokov klesalo

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

ÚLOHA 2

Chrípka

Otázka č. 6

Správna odpoveď:

B. Očkovanie sa uskutoční v pracovnom čase.

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 7

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré sa odvolávajú presne na text a dávajú do vzájomného vzťahu štýl a zámer spôsobom, ktorý sa zhoduje so zámerom pisateľky – byť „priateľská a povzbudivá“. Odpoveď musí spĺňať NAJMENEJ JEDNU z nasledujúcich požiadaviek:

- (1) odvolávať sa detailne na niektorý z nasledujúcich prvkov: štýl, obrázky alebo ostatná grafika, alebo iné podobné detaily – to znamená, na jej konkrétnu súčasť alebo vlastnosť A/ALEBO;
- (2) použiť hodnotiace výrazy iné ako „priateľská“ a „povzbudivá“. (Všimnite si, že také výrazy ako „zaujímavá“, „ľahko čitateľná“ a „jasná“ nie sú dostatočne špecifické.)

Názor na to, či sa to Fione podarilo, môže byť jasne vyjadrený alebo naznačený. Napríklad:

- Nie, nebol to dobrý nápad dať obrázok striekačky hneď na začiatok. Vyzerá to hrozivo. /*Vzťahuje sa na konkrétnu časť vonkajšej úpravy textu: určitý obrázok (1). Používa vlastný hodnotiaci výraz: „hrozivo“ (2).*
- Áno, obrázky prerušujú text a uľahčujú jeho čítanie. /*Charakterizuje konkrétny prvok (1).*
- Kresba obrázka vírusu je milá. /*Uvádza konkrétny prvok „kresba“ jednej z ilustrácií (1).*
- Nie, obrázky sú detské a nevhodné. /*Používa výrazy „detské“, „nevhodné“ na ohodnotenie jedného z prvkov uvedených v záhlaví (2).*

- Áno, štýl je uvoľnený a neformálny. /*Používa vlastné výrazy „uvoľnený“, „neformálny“, aby ohodnotil jeden z prvkov uvedených v záhlaví (2)./*
- Áno, štýl je vrúcny a príťažlivý. /*Používa vlastné výrazy na ohodnotenie štýlu (2)./*
- Je tam príliš veľa textu. Ľudia sa nebudú zaťažovať jeho čítaním. /*Uvádza závažnú črtu: objem textu (1). Používa vlastné hodnotiace výrazy (2)./*
- Nerobí na ľudí nátlak, aby sa išli zaočkovať, a to by mohlo ľudí povzbudiť. /*Nepriamo vyjadrená zmienka o spôsobe alebo obsahu: prvok štýlu (2)./*
- Nie, štýl je veľmi oficiálny. /*Diskutabilná, ale prijateľná aplikácia vlastného hodnotiaceho výrazu: „oficiálny“ (2)./*

Čiastočne správna odpoveď:

Odpovede, ktoré sa odvolávajú len presne na text a uvádzajú do vzťahu účel s informáciou a obsahom (skôr ako so štýlom) a potvrdzujú pisateľkin zámer byť „priateľská a povzbudivá“.

Názor, či bola Fiona úspešná, možno vyjadriť priamo alebo ho naznačiť. Napríklad:

- Nie, neexistuje taký spôsob, aby správa o očkovaní mohla byť priateľská a povzbudzujúca.
- Áno, uspela. Fiona dáva veľa možností a môže dohodnúť čas očkovania proti chrípke. Dáva taktiež rady týkajúce sa zdravia.

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo nejasné. Napríklad:

- Áno, vyznieva to tak, že by to mohol byť dobrý nápad.
- Áno, je to priateľské a povzbudivé. /*Výrazy nie sú aplikované na konkrétne prvky./*
- Nie, tak to nefunguje.
- Nie, lebo niektoré informácie nie sú správne. /*Odvoláva sa na obsah bez prepojenia na myšlienku o „priateľskom a povzbudivom“ štýle./*
- Áno, kresby sú povzbudivé a štýl oznamu je tiež prijateľný. /*„Kresby sú povzbudivé“ nepresahuje rámec otázky. „Štýl oznamu je prijateľný“ je príliš neurčité./*
- Podarilo sa jej to, ľahko sa to číta, je to jasné. /*Použitie výrazy nie sú dost' konkrétne./*
- Myslím si, že sa jej to dobre podarilo. Vybrala obrázky a napísala zaujímavý text. /*Obrázky nie sú nijako hodnotené a „zaujímavý text“ je príliš nepresné./*

ALEBO: Odpovede, ktoré dokazujú nepresné pochopenie alebo sú neprijateľné, alebo nepodstatné.

Napríklad:

- Áno, každý by sa mal dať zaočkovať. /*Nepodstatné a nepresné./*
- Nie, obrázky nemajú nič spoločné s oznamom. /*Nepresné./*
- Áno, lebo ona chce, aby sa ľudia obávali, že dostanú chrípku. /*V rozpore s myšlienkou „priateľského a povzbudivého“ štýlu./*
- Je to dobré, ale to je len jeden názor. /*Nepodstatné./*
- Áno, dáva krátku informáciu o tom, čo urobia, aby zamedzili chrípke. /*Nepodstatné – odvoláva sa na obsah neurčitým spôsobom./*
- Áno, ona len predkladá fakty. /*Nepodstatné./*
- Áno, lebo bude zaočkovaných viac ľudí. /*Poskytuje všeobecný názor na problematiku očkovania, neodvoláva sa na štýl alebo details./*
- Áno, myslím si to, nikto nechce byť chorý. Každý túži po dobrom zdraví. /*Nepodstatné./*

Otázka č. 8

Správna odpoveď:

B. dobrá myšlienka, ale nie náhrada za cvičenie a zdravú stravu

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 9

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré hodnotia časť textu vo vzťahu k výrazu „zavádzajúci“ a naznačujú, že je tu potenciálne protirečenie. („Kto by sa mal dať zaočkovať? Každý...“ verzus „Kto by sa nemal dať zaočkovať?“). Môže a nemusí vysvetliť, v čom je protirečenie. Súhlas alebo nesúhlas môže byť priamo vyjadrený alebo naznačený. Napríklad:

- Áno, pretože pre niektorých ľudí by mohlo byť nebezpečné dať sa zaočkovať (napr. tehotné ženy). /Popisuje protirečenie./
- Nie, pretože musíte si prečítať pár ďalších riadkov, aby ste zistili, že niektorí ľudia sa nemôžu dať zaočkovať a celkovo ona chce, aby sa ľudia dali zaočkovať.
- Áno, lebo ona hovorí „každý“ môže a neskôr vymenúva ľudí, ktorí by sa nemali dať zaočkovať. /Určené protirečenie./
- V tomto riadku sa hovorí, že všetci ľudia by mali dostať vakcínu, čo nie je pravda. /Stručne vyjadrené protirečenie./
- Áno, do určitej miery. Možno: „Každý, kto má záujem chrániť sa pred vírusom, ale kto netrpí žiadnymi nasledujúcimi príznakmi alebo chorobami.“ /Navrhnuté preformulovanie predpokladá rozpoznanie protirečenia./

ALEBO: Odpovede, ktoré hodnotia časť textu vo vzťahu k výrazu „zavádzajúci“ tým, že uvádzajú, že môže ísť o zveličovanie. /t. j. nie každý potrebuje očkovanie alebo očkovanie nezaručuje dokonalú ochranu./ Môže a nemusí vysvetliť, čo je to zveličenie. Súhlas alebo nesúhlas môže byť priamo vyjadrený alebo naznačený.

Napríklad:

- Vynechať, lebo očkovanie nezaručí, že nedostanete chrípku.
- Nesúhlasím, hoci to vyznieva tak, že keď nedostanete injekciu, určite dostanete chrípku.
- Dostať injekciu nie je dokonalá ochrana.
- Vynechať, pretože nie každý dostane chrípku, zvlášť keď je v dobrej kondícii a zdravý.
- Áno, súhlasím, pretože potom úryvok vyznieva lepšie. /Naznačuje zveličovanie, i keď nešpecifikované./

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré hodnotia časť textu, ale nie vo vzťahu k výrazu „zavádzajúci“. Napríklad:

- (1) Uvádzajú, že výrok je presvedčivý, efektívny a/alebo povzbudivý bez toho, aby spomenuli možné protirečenie alebo zavádzajúci prvok, ALEBO
- (2) Uvádzajú, že výrok „Každý, kto sa chce chrániť pred vírusom“ je nadbytočný, lebo vyjadruje, čo je zřejmé.
 - Bolo dobré dať ho tam, lebo bude ľudí povzbudzovať. (1)
 - Malo by to tam byť, lebo umožňuje, aby oznam bil do očí. (1)
 - Myslím si, že tieto slová by sa mali vynechať, lebo je jasné, že každý sa chce chrániť pred vírusom, a to aj vtedy, ak sa to nerobí očkovaním. (2)

ALEBO: Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo nepresné, alebo uvádzajú výraz „zavádzajúci“ bez vysvetlenia.

Napríklad:

- Nechajte to tam, je to dobré. /Žiadne vysvetlenie./
- Mal by tam dať namiesto nadpisu iný obrázok. /Žiadne vysvetlenie./
- Áno, táto veta zavádza a môže spôsobiť problémy. /Žiadne vysvetlenie./

ALEBO: Odpovede, ktoré naznačujú nepresné porozumenie textu alebo sú neprijateľné, alebo nepodstatné.

Napríklad:

- Malo by sa to vynechať, pretože každý má právo rozhodnúť sa za seba. */Zlé pochopenie obsahu textu: nie je to príkaz./*
- Myslím si, že pred slovo VÍRUS by sa malo dať slovo CHRÍPKOVÝ, pretože ľudia, keď sa na to pozrú len letmo, si môžu myslieť, že ide o ďalší vírus a nie o chrípkový. */Neprijateľné vysvetlenie pre výraz „zavádzajúci“./*
- Áno, ľudia môžu mať záujem, ale majú strach z injekčnej ihly. */Nepodstatné./*

Otázka č. 10

Správna odpoveď:

D. Michal z učárne, ktorý by sa chcel dať zaočkovať, ale bude v týždni od 17. mája na dovolenke.

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

ÚLOHA 3

Grafity

Otázka č. 11

Správna odpoveď:

B. vysloviť svoj názor na grafity

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 12

Správna odpoveď:

Odpovede, v ktorých sa uvádza, že ide o porovnanie medzi grafitom a reklamou a neodporujú myšlienke, že reklama je legálna forma grafitu. Napríklad:

- Ukázať nám, že reklama môže byť rovnako agresívna ako grafit.
- Pretože niektorí ľudia si myslia, že reklama je rovnako hrozná ako maľovanie sprejom.
- Ona len hovorí, že reklama je legálna forma grafitu.
- Myslí si, že reklama je ako grafit.
- Pretože si nepýtajú povolenie postaviť veľkoplošné reklamy. */Porovnanie medzi reklamou a grafitom je vyjadrené nepriamo./*
- Pretože reklamy sú zverejnené bez nášho povolenia, tak ako to treba pri grafitoch.
- Pretože veľkoplošné reklamy sú ako grafity. */Minimálna odpoveď. Rozlišuje podobnosť bez toho, aby uviedla, v čom podobnosť je./*
- Pretože to je iná forma zobrazenia.
- Pretože reklamní pracovníci nalepia plagáty na steny a ona si myslí, že to sú taktiež grafity.
- Pretože je to tiež na stenách.
- Pretože pohľad na ne je krásny aj nepríjemný zároveň.
- Odvoláva sa na reklamu, pretože tá je na rozdiel od grafitu prípustná. */Podobnosť grafitu a reklamy je naznačená na základe rôznych prístupov k nim./*

ALEBO: Odpovede, ktoré naznačujú, že odvolávanie sa na reklamu je taktika obrany grafitu. Napríklad:

- Taktiež nakoniec vidíme, že grafity sú predsa legálne.

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo nejasné. Napríklad:

- To je spôsob vyjadrenia jej názoru.
- Pretože si to želá, uvádza to ako príklad.
- To je taktika.
- Logá spoločností a názvy obchodov.

ALEBO: Odpovede, ktoré preukazujú nepresné porozumenie textu alebo sú neprijateľné, alebo nepodstatné. Napríklad :

- Opisuje grafity.
- Pretože ľudia dávajú na ne grafity.
- Grafity sú druhom reklamy.
- Pretože grafity sú reklamou pre určitú osobu alebo skupinu ľudí. */Porovnanie nesprávnym smerom, t. j. grafity sú formou reklamy./*

Otázka č. 13

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré vysvetľujú názor žiaka na obsah jedného alebo oboch listov. Môžu sa odvolávať na všeobecný postoj autora (t. j. pre alebo proti) alebo na detaily jeho argumentov. Interpretácia argumentov autora musí byť prijateľná. Vysvetlenie môže mať formu parafrázy, ale nesmie byť úplne alebo v prevažnej miere, alebo čiastočne odpísané z textu. Napríklad:

- Súhlasím s Helgou. Grafity sú ilegálne, a preto sú prejavom vandalizmu.
- Helga, lebo ja som proti grafitom. */Minimálna odpoveď./*
- Sofia. Myslím si, že je pokrytecké uložiť pokutu autorom grafitov a potom zarábať milióny kopírovaním ich návrhov.
- Trochu súhlasím s každým z nich. Malo by byť nelegálne maľovať po stenách na verejných miestach, ale títo ľudia by mali dostať príležitosť maľovať niekde inde.
- Súhlasím so Sofiou, lebo ona sa stará o umenie.
- Súhlasím s obidvoma. Grafity sú otravné, ale reklama je rovnako otravná, nechcem byť pokrytecká.
- Helga, lebo grafity sa mi naozaj nepáčia, ale rozumiem aj Sofiinmu názoru a tomu, ako nechce odsúdiť ľudí za niečo, čomu veria.
- Helga, lebo je skutočne škoda pokaziť mladým ľuďom meno. */Hraničný prípad: priamy citát, ale zasadený do iného textu./*
- Sofia. Je to pravda, že vzory a farby ukradnuté z grafitov sa objavujú v obchodoch a akceptujú ich ľudia, ktorí grafity považujú za strašné. */Vysvetlenie je kombináciou častí textu, ale ich obsah naznačuje, že bol dobre pochopený./*

Nesprávna odpoveď:

Podpora vlastného názoru sa obmedzuje na doslovný citát (s úvodzovkami alebo bez úvodzoviek).

Napríklad:

- Helga, lebo súhlasím s tým, že ľudia by si mali nájsť spôsob, ako sa vyjadriť bez toho, aby spôsobili spoločnosti ďalšie výdavky.
- Helga. Prečo kazia mladým ľuďom meno?

ALEBO: Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo nejasné. Napríklad:

- Sofia, lebo si myslím, že Helgin list dostatočne nezdôvodňuje jej argumenty. (Sofia porovnáva svoje argumenty s reklamou atď.) /*Odpovede o štýle alebo kvalite argumentov.*/
- Súhlasím s Helgou. /*Bez zdôvodnenia.*/
- Helga, lebo verím tomu, čo povedala. /*Bez zdôvodnenia.*/
- Obidvom, lebo rozumiem, o čom Helga hovorí. Ale Sofia má tiež pravdu. /*Bez zdôvodnenia.*/

ALEBO: Odpovede, ktoré naznačujú nesprávne porozumenie textu alebo sú nejasné, alebo nepodstatné.

Napríklad:

- Súhlasím s Helgou. Zdá sa mi, že Sofia si nie je istá tým, čo si myslí.
- Helga, lebo ona si myslí, že niektorí ľudia majú talent. /*Nesprávna interpretácia Helginých argumentov.*/

Otázka č. 14

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré vysvetľujú názor vo vzťahu k štýlu alebo k forme jedného alebo oboch listov. Mali by sa odvolávať na kritériá, ako sú jazykový štýl, argumentácia, presvedčivosť dôvodov, tón, použitý spôsob vyjadrovania alebo taktika na presvedčanie čitateľov. Pojmy ako „lepšie argumenty“ sa musia zdôvodniť.

Napríklad:

- Helgin. Dáva veľa možností na uvažovanie a spomína poškodenie životného prostredia, ktoré grafity spôsobujú, preto si myslím, že je to veľmi dôležité.
- Helgin list bol účinný spôsobom, akým sa priamo obrátila na autorov grafitov.
- Myslím si, že Helgin list bol lepší. Sofia bola trochu zaujatá.
- Myslím si, že Sofia uviedla veľmi silné argumenty, ale Helgin list bol lepšie členený, lebo sa nezamerala na nikoho. /*Výjadruje jej výber v zmysle kvality obsahu. Vysvetlenie je rozumné, keď ho interpretujeme ako „Nikomú nenapadá“.*/
- Páči sa mi list Helgy. Pri uvádzaní svojich názorov bola dosť presvedčivá.

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré hodnotia v zmysle súhlasu alebo nesúhlasu s postojom autora alebo jednoducho parafrázujú obsah.

Napríklad :

- Helga. Súhlasím so všetkým, čo povedala.
- Helgin list bol lepší. Grafity sú nákladné a neúsporné, ako aj ona povedala.

ALEBO: Odpovede, ktoré hodnotia bez postačujúceho vysvetlenia. Napríklad :

- Sofiin list bol lepší.
- Sofiin list je ľahšie čitateľný.
- Helga mala lepšie argumenty.

ALEBO: Odpovede, ktoré dokazujú nepresné porozumenie textu alebo sú nepravdepodobné, alebo nepodstatné.

Napríklad :

- Helgin je lepšie napísaný. Ona postupuje problémami krok za krokom a potom, na základe toho, dochádza k logickému záveru.
- Sofia, lebo ona si drží svoju pozíciu až do konca listu.

ÚLOHA 4

Práca

Otázka č. 15

Správna odpoveď:

D. pracovná sila a ostatní

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 16

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré udávajú, že je použitý počet ľudí zo stromového diagramu a tisíciky (000) v nadpise/poznámkach pod čiarou: 949 900. Prípustný je aj približný údaj medzi 949 000 a 950 000 uvedený číslom alebo slovom. Akceptujte aj 900 000 alebo 1 milión (uvedený číslom alebo slovom) s označením.

- 949 900
- Niečo pod deväťstopäťdesiat tisíc
- 950 000
- 949,9-tisíc
- Skoro milión
- Okolo 900-tisíc
- 949,9 x 1000
- 949 900
- 949 (000)

Čiastočne správna odpoveď:

Odpovede, ktoré uvádzajú číslo zo stromového diagramu, ale tisíciky (000) v nadpise a poznámke pod čiarou neboli správne použité. Odpovede, ktoré uvádzajú 949,9 číslom alebo slovom. Prípustný je aj približný údaj porovnateľný s údajom zo skóre 2.

- 949,9
- 94 900
- Skoro tisíc
- Niečo pod 950
- Okolo 900
- Niečo pod 1000

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede. Napríklad:

- 35,8 %
- 7,50 %

Otázka č. 17

	Pracovná sila, zamestnaní	Pracovná sila, nezamestnaní	Ostatní	Nezaradení v žiadnej kategórii
Čašník na čiastočný úväzok, 35 rokov	☒	☐	☐	☐
Obchodníčka, 43 rokov, pracuje 60 hodín týždenne	☒	☐	☐	☐
Študent denného štúdia, 21 rokov	☐	☐	☒	☐
Muž, 28 rokov, nedávno predal svoj obchod a hľadá si prácu	☐	☒	☐	☐
Žena, 55 rokov, nikdy nepracovala alebo nechcela pracovať mimo domu	☐	☐	☒	☐
Stará mama, 80 rokov, stále pracuje niekoľko hodín denne v rodinnom stánku na trhu	☐	☐	☐	☒

Správna odpoveď:

5 správnych odpovedí

Čiastočne správna odpoveď:

3 alebo 4 správne odpovede

Nesprávna odpoveď:

2 alebo menej správnych odpovedí

Otázka č. 18

Znaky stromového diagramu	Odpoveď
Označenia v každom rámečku (napr. „pracovná sila“)	Zmena/Bez zmeny
Percentá (napr.: 64,2 %)	Zmena/Bez zmeny
Počty (napr.: 2656,5)	Zmena/Bez zmeny
Poznámky pod čiarou pod stromovým diagramom	Zmena/Bez zmeny

Správna odpoveď:

3 správne odpovede

Nesprávna odpoveď:

2 alebo menej správnych odpovedí

Otázka č. 19

Správna odpoveď:

C. kategórií v každej skupine

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

ÚLOHA 6

Polícia

Otázka č. 22

Správna odpoveď:

B. Poradie perál je odlišné.

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 23

Správna odpoveď:

C. ako sa na základe analýzy buniek dá zistiť štruktúra DNA

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 24

Správna odpoveď:

C. informovať

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 25

Správna odpoveď:

B. uskutočnením genetickej analýzy

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

ÚLOHA 7

Tenisky

Otázka č. 26

Správna odpoveď:

D. Pre mladých športovcov je veľmi dôležité nosiť dobrú športovú obuv.

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 27

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré sa odvolávajú na obmedzenie pohybu. Napríklad:

- Obmedzujú pohyb.
- Zamedzujú, aby sa ľahko bežalo.

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré preukazujú nesprávne porozumenie textu alebo sú neprijateľné, alebo nepodstatné.
Napríklad:

- Vyhnúť sa zraneniam.
- Nemôžu byť oporou nohy.
- Pretože potrebuješ mať oporu nohy a členka.

ALEBO: Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo nejasné. Napríklad:

- Nie sú pohodlné.

Otázka č. 28

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré sa odvolávajú na štyri kritériá v texte napísané typom písma *Italika*. Každá odpoveď môže byť priama citácia, parafráza alebo spracovanie kritéria. Kritériá môžu byť uvedené v ľubovoľnom poradí. Tieto štyri kritériá sú:

- 1. Poskytovať vonkajšiu ochranu.
- 2. Podopierať nohu.
- 3. Poskytovať dobrú stabilitu.
- 4. Tlmiť nárazy.

Napríklad:

- Vonkajšia ochrana (1)
Opora nohy (2)
Dobrá stabilita (3)
Tlmenie nárazov (4)
- Musí poskytovať vonkajšiu ochranu, podopierať nohu, poskytovať športovcovi dobrú stabilitu a musí tlmiť nárazy.
- Ochraňovať, podopierať, stabilizovať, tlmiť. /Citovanie podnadpisu v tejto časti textu./

Nesprávna odpoveď:

Ostatné odpovede. Napríklad:

- Ochraňovať nohu proti nárazom lopty alebo nôh.
- Zvládať nerovnosti terénu.
- Udržiavať nohu v teple a suchu.
- Byť oporou nohy. /Prvé tri body v tejto odpovedi sú časťou kritéria (1) (poskytovať vonkajšiu ochranu)./

Otázka č. 29

Správna odpoveď:

D. poskytuje riešenie problému opísaného v prvej časti

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

ÚLOHA 8

Dar

Otázka č. 30

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré získali 1 bod pre 1. diskutujúceho a 1 bod pre 2. diskutujúceho.

1. diskutujúci – „bez srdca a krutá“

Odpovede, ktoré poskytujú dôkaz z príbehu na podporu myšlienky, že žena je bez srdca a krutá. Môžu sa vzťahovať na jej úmysel zastreliť zviera alebo skutočnosť, že naozaj na zviera strieľala. Môžu použiť citát alebo blízke parafrázovanie. Napríklad:

- Pokúša sa zastreliť leoparda.
- Je krutá, lebo jej prvá myšlienka je zastreliť leoparda.
- Smeje sa, keď rozmýšľa o tom, že zabije mačku.
- Keď jedla, smiala sa mačkinmu kvíleniu.
- Zobrala pušku a vystrelila cez okno. /Citát/

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo nejasné. Napríklad:

- Nie je milá na leoparda.

ALEBO: Odpovede, ktoré preukazujú nepresné porozumenie alebo sú nepravdepodobné, alebo nepodstatné. Napríklad:

- Je krutá, lebo drží mačku zavretú vonku. /*Nepravdepodobné, že by mala konať inak, keď mačka predstavuje v príbehu nebezpečenstvo.*/
- On si myslí, že žena by mala preukázať viac súcitu. /*Nepodstatné: vysvetľuje, čo hovorí chlapec v rozhovore namiesto toho, aby sa zmienil o príbehu.*/

ALEBO:

2. diskutujúci – „súcitná“

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré poskytujú na základe príbehu dôkaz, že žena je súcitná. Môžu sa vzťahovať na skutok kŕmenia leoparda alebo na jej náznaky súcitu s leopardom alebo všeobecnejšie. Môžu využívať citáty alebo parafrázovanie. Napríklad:

- Je štedrá, lebo o svoje jedlo sa podelila s mačkou.
- Dala mu šunku.
- Zobrala kus zvyšnej šunky a cez rozbité okno ju vystrčila von. /Citát/
- Keď prvýkrát počula leoparda, myslela si, že jeho hlas znie smutno, nie hrozivo. /*Dôkaz schopnosti prejavovať súcit s leopardom.*/
- Hovorí „chcelo sa jej plakať nad sebou, nad všetkými ľuďmi, nad všetkým, čo zaplavila voda“. /*Citovaný dôkaz všeobecnejšieho súcitu.*/

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré sú nedostatočné a nejasné. Napríklad:

- Pôsobí súcitným dojmom.
- Je milá.

ALEBO: Odpovede, ktoré preukazujú nesprávne porozumenie alebo sú nepravdepodobné, alebo nepodstatné. Napríklad:

- Ona si myslí, že žena bola milujúca osoba. /*Nepodstatné: vysvetľuje, čo hovorí dievča v rozhovore namiesto toho, aby sa zmienil o príbehu.*/

Otázka č. 31

Správna odpoveď:

C. Okolie jej domu je zaplavené.

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 32

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré uvádzajú, že cieľom opisov je vyvolať ľútosť. Odkaz na zámer autora alebo účinok na čitateľa môže byť priamo vyjadrený alebo naznačený. Odkaz na to, čo sa v príbehu stane, môže byť tiež priamo uvedený alebo naznačený. Odpovede môžu vyjadrovať, že:

1. uvedené citáty spájajú leoparda so ženou (alebo ľuďmi všeobecne) v utrpení,
ALEBO
2. uvedené citáty pripravujú neskoršie súcitné správanie ženy k leopardovi,
ALEBO
3. leopard je zobrazený ako objekt súcitu.

Napríklad:

- Leopard vydáva zvuky skoro ako človek, takže je ako žena a oboch ti ich je ľúto. /*Jasne uvedené prepojenie medzi leopardom a ženou/ľudskou bytosťou. (1) Jasné uvedenie vplyvu na čitateľa.*/
- Priame uvedenie si, že aj leopard je obeťou povodne. /*Nepriamy odkaz na prepojenie medzi leopardom a ľudskými bytosťami (1). Priama zmienka o vplyve na čitateľa.*/
- Zdá sa, že žena je ho ľúto ešte skôr, ako sa dozvie, čo to je. /*Spája úryvky s neskorším súcitným správaním ženy (2) bez jasnej zmienky o tom, či ide o zámer alebo účinok.*/
- Vyvoláva to vo vás ľútosť nad leopardom. /*Naznačuje presné vyjadrenie odtienkov opisu (3). Priama zmienka o účinku na čitateľa.*/
- Vyznieva to smutne a sklúčene. /*Naznačuje presné pochopenie jemných rozdielov opisov (3) s nepriamym odkazom na zámer autora.*/

Čiastočne správna odpoveď:

Odpovede, ktoré sa zmieňujú o možných zámeroch (alebo pôsobení) citovaných opisov iných ako vyvolávajúcich ľútosť. Výklad je v súlade s porozumením textu. Odkaz na zámer autora alebo pôsobenie na čitateľa môžu byť vyjadrené alebo iba naznačené.

Odkazy na to, čo sa v príbehu stane, môžu byť vyjadrené alebo skryté. Odpovede sa môžu vzťahovať na:

1. Zámer/účinok vytvorenia napätia alebo tajomstva. /*Všimnite si, že také výrazy ako „desivý“ a „hrozivý“ sa považujú za také, ktoré preukazujú nedostatok porozumenia citovaných opisov a slová „zaujímavý“, „ľahko čitateľný“ a „jasný“ nie sú dostatočne špecifické.*/
ALEBO
2. Myšlienka, že leopard je zobrazený z pohľadu ženy.

Napríklad:

- Pretože to vytvára napätie. Skutočne neviete, čo kričalo. (1)
- Pozvoľne predstavuje leoparda. (1)
- Je to vzrušujúce. (1)
- Neviete, čo to je, práve tak, ako aj žena. /*Kombinácia (1) a (2).*/
- Opisuje city ženy k leopardovi. (2)

ALEBO: Odpovede, ktoré uvádzajú doslovné informácie obsiahnuté v citovaných opisoch. Komentár je zhodný s porozumením textu. Odkaz na autorov zámer alebo účinok na čitateľa môže byť vyjadrený alebo naznačený. Odkazy na to, čo sa stane na konci príbehu, môžu byť tiež vyjadrené alebo naznačené.

Odpovede sa môžu vzťahovať na:

1. realistický opis leoparda ALEBO
2. spôsob, akým opisy zodpovedajú prostrediu a situácii príbehu.

Napríklad:

- Leopard je divoké zviera a divoké zvieratá revú. (1)
- Leopard bol hladný a takéto zvieratá robia hluk, keď sú hladné. (1)
- Všimla by si zvuky, ktoré vydával, ale pretože bola tma, nemohla ho vidieť. (2)
- Keď počula leoparda teraz, spomenula si, že už jedného predtým počula. (2)

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo neurčité. Napríklad:

- Je to zaujímavejšie.
- Je to výrazné opisné vyjadrovanie.

ALEBO: Odpovede, ktoré naznačujú nepresné porozumenie textu alebo sú nepravdepodobné, alebo nepodstatné.

Napríklad:

- Leopardov hlas vyznieva zlomyseľne, ako keby na ňu čakal a chcel ju dostať. */Nepravdepodobné/*
- Tieto opisy ukazujú leoparda takým spôsobom, aby vystrašili čitateľa. */Nepresné/*
- Ona rozpráva tento príbeh z pohľadu leoparda. */Nepresné/*

Otázka č. 33

Správna odpoveď:

B. Začal plávať po hladine.

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 34

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré prípúšťajú tvrdenie, že žena bola motivovaná ľútosťou alebo empatiou k leopardovi. Žiaci môžu tiež spomenúť, že žena vedome nechápe vlastnú motiváciu. Napríklad:

- Bolo jej ho ľúto.
- Pretože vedela, aké to je byť hladný.
- Pretože je to súcitná osoba.
- Aby mu pomohla prežiť.

ALEBO: Odpovede, ktoré tvrdia, že príbeh presne nevysvetľuje motívy ženy a/alebo že si ich nie je vedomá.

Napríklad:

- Nerozmýšľala, čo robí.
- Z rozmaru.
- Inštinktívne.
- Nevedela prečo.
- Príbeh o tom nehovorí.

ALEBO: Odpovede, ktoré sa týkajú fyzických potrieb leoparda, ako sú potrava alebo pomoc, bez zmienky o motívoch ženy. Napríklad:

- Pretože bol hladný.
- Pretože nariekal.

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo nejasné.

ALEBO: Odpovede, ktoré prejavujú nepresné pochopenie textu alebo sú nepravdepodobné, alebo nepodstatné.
Môžu opisovať ženské motívy ako sebaobranu alebo strach.

Napríklad:

- Pomyslela si, že keď ho nakŕmi, odíde.
- Pretože sa ho zľakla.
- Chcela ho skrotiť. /*Nepravdepodobné*/
- Chcela sa s ním spriateliť. /*Nepravdepodobné*/
- Pretože ho mala rada. /*Nepravdepodobné*/

Otázka č. 35

Správna odpoveď:

C. zamýšľa zastreliť leoparda

Nesprávna odpoveď:

Iné odpovede.

Otázka č. 36

Správna odpoveď:

Odpovede, ktoré presahujú doslovnú interpretáciu príbehu, ale sú v súlade s presným porozumením textu. Môžu hodnotiť záver v zmysle tematickej úplnosti, a to tak, že uvedú do súvislosti poslednú vetu s ústrednými vzťahmi, otvorenými otázkami alebo obraznými pomenovaniami v príbehu. Odpovede sa môžu týkať: vzťahu medzi leopardom a ženou; prežitia; daru alebo vďaky. Názor na vhodnosť môže byť priamo vyjadrený alebo naznačený.
Napríklad:

- Áno. Príbeh uviedol ženu do kontaktu s tým, čo je pre život naozaj nevyhnutné a ohrozená biela kosť je toho symbolom.
- Áno. Myslím si, že čo nechal leopard zo šunky, bol tiež dar, ako odkaz „ži a nechaj žiť.“
- Áno. Kosť je ako dar a to je námet príbehu.
- Áno. Kosť zo šunky nám pripomína to, čo sa mohlo žene pripať.
- Je to vhodné, lebo je to spôsob poďakovania zvieratá za šunku.

ALEBO: Odpovede, ktoré presahujú doslovnú interpretáciu príbehu, ale sú zhodné s presným porozumením textu. Môžu hodnotiť záver s ohľadom na štýl alebo atmosféru, keď uvedú do súvislosti poslednú vetu s celkovým štýlom alebo atmosférou zvyšnej časti príbehu. Názor na primeranosť môže byť vyjadrený alebo naznačený.
Napríklad:

- Áno. Hodí sa k objektívnemu rozprávaní príbehu.
- Áno. Rozvíja dojem niečoho tajomného.
- Nie, je príliš strohé, keď väčšina príbehu je podaná podrobne.

Čiastočne správna odpoveď:

Doslovné odpovede, ktoré interpretujú príbeh v súlade s presným porozumením. Záver príbehu hodnotia z hľadiska postupnosti rozprávania tak, že poslednú vetu uvedú do vzťahu s konkrétnymi udalosťami (napr.: mačka zjedla mäso; návšteva leoparda v dome; opadnutie povodňovej vody). Názor na primeranosť môže byť vyjadrený alebo naznačený. Napríklad:

- Áno, pretože odpovedá na otázku, či mačka zjedla potravu.
- Nie. Časť o mäse bola už ukončená.

- Príbeh je ukončený, lebo už nie je mäso a o tom je príbeh.
- Áno. Teraz keď už voda opadla, leopard zožral mäso a už nemá žiadny dôvod, aby tam ostal.
- Myslím si, že to bol dobrý záver, lebo dokazuje, že leopard bol u nej na verande. */Doslovné porozumenie, že udalosti v príbehu „sa skutočne stali.“/*
- Nie, nie je to vhodný koniec, nebol to dar, ale bolo to veľmi nebezpečné. */Naznačuje doslovné čítanie./*
- Je vhodné opísať, že to bolo po daždi. */Odkaz na koniec povodne./*

Nesprávna odpoveď:

Odpovede, ktoré sú nedostatočné alebo nejasné. Napríklad:

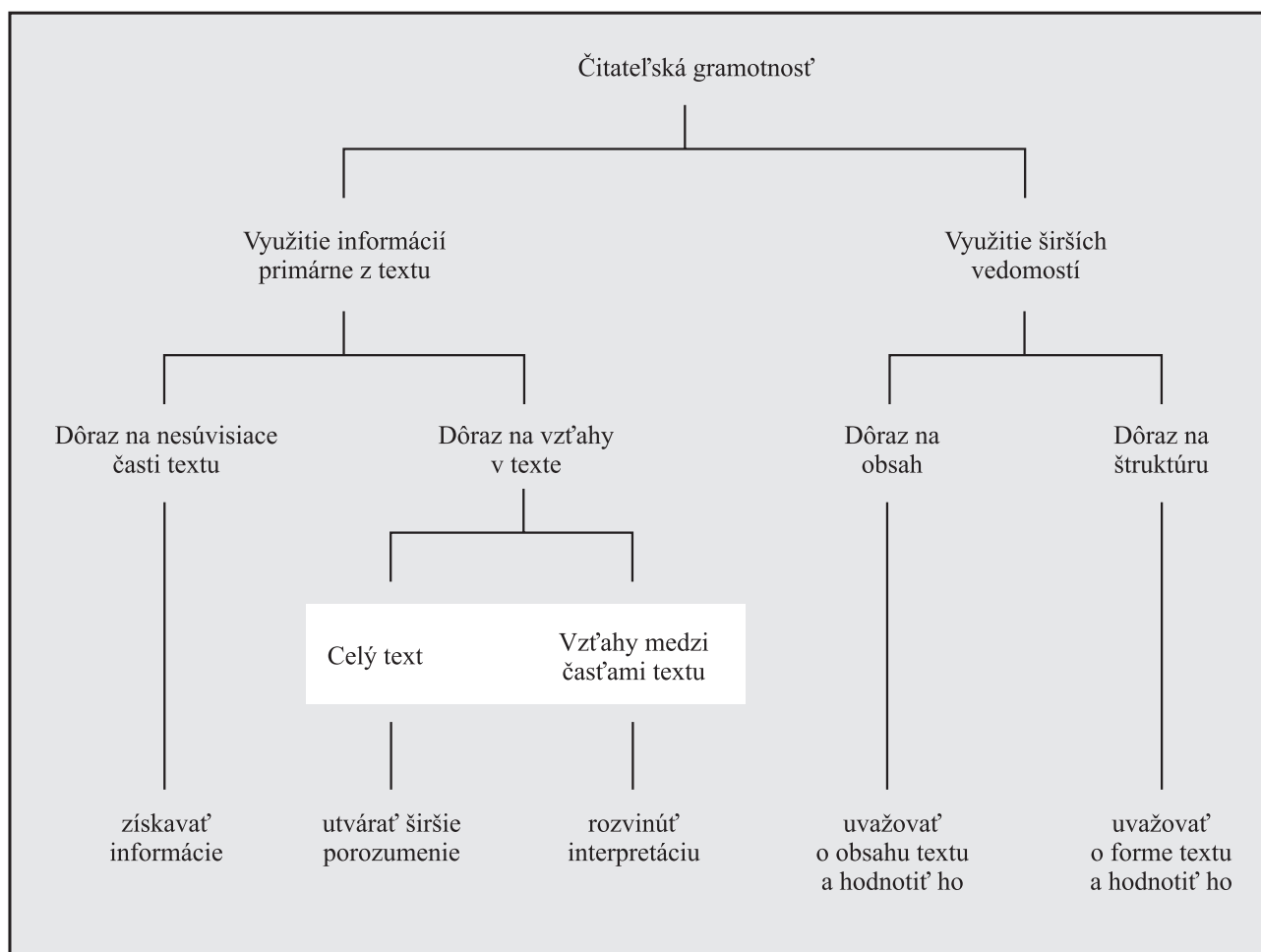
- Je to viac ako účinné. Je to naozaj neobyčajné.
- Nie, dar nesúvisí s koncom príbehu.
- Nie. Bolo by lepšie skončiť s niečím vzrušujúcejším. */Nedáva do súvisu záver s celým príbehom./*
- Končí sa to opisom kosti.

ALEBO: Odpovede, ktoré prejavujú nepresné porozumenie textu alebo sú nepravdepodobné, alebo nepodstatné.
Napríklad:

- Áno, dokazuje to, že to bol len sen. */Nepravdepodobné/*
- Nie, pretože čitateľ nevie, prečo mačka zmizla. */Naznačuje nedostatočné porozumenie./*

Charakteristiky procesov čitateľskej gramotnosti

Opis úrovni čitateľskej gramotnosti

	Získavanie informácií	Interpretovanie textov	Uvažovanie a hodnotenie
5	Nájsť a eventuálne zoradiť alebo skombinovať viaceré časti ťažko dostupných informácií, niektoré z nich môžu byť aj mimo textu. Posúdiť, ktorá informácia v texte je pre úlohu významná. Sústrediť sa na vysoko hodnoverné a/alebo výrazne obsiahle informácie.	Vysvetliť význam jemných rozdielov v jazyku alebo preukázať úplné a detailné porozumenie textu.	Kriticky zhodnotiť alebo vysloviť hypotézu za pomoci špecializovaných vedomostí. Sústrediť sa na pojmy, ktoré sú v protiklade k očakávaniam, a sústrediť sa na ne. Dokonale porozumieť dlhému a/alebo zložitému textu.
	<p>Súvislé texty: Analyzovať texty, ktorých štruktúra nie je jasná alebo zreteľne naznačená, na rozlíšenie vzťahov určitých častí textu k samotnej téme alebo zámeru.</p> <p>Nesúvislé texty: Nájsť zákonitosti medzi viacerými časťami informácií v ukážke, ktorá môže byť dlhá a detailná, niekedy s využitím informácií aj mimo ukážky. Pre čitateľa je dôležité uvedomiť si, že úplné porozumenie istej časti textu si vyžaduje odvolanie sa na určitú časť ukážky, napr.: poznámky pod čiarou.</p>		
4	Umiestniť, zoradiť alebo skombinovať viaceré časti informácií – každá z nich môže podliehať viacerým kritériám – do textu so známym obsahom alebo formou. Posúdiť, ktorá informácia v texte je pre úlohu významná.	Využiť posúdenie textu na pochopenie a uplatnenie kategórií v neznámom kontexte. Vysvetliť význam časti textu s ohľadom na celý text, na viacznačnosť a myšlienky, ktoré sú v protiklade k očakávaniam alebo sú sformulované negatívne.	Využiť formálne alebo všeobecné vedomosti na vyslovenie hypotézy alebo kritické zhodnotenie textu. Preukázať presné porozumenie dlhých a zložitých textov.
	<p>Súvislé texty: Sledovať lingvistické alebo tematické spojenie medzi niekoľkými odsekmi, často bez jasných ukazovateľov, vyžadujúce vyhľadanie, interpretáciu alebo hodnotenie informácie alebo vyvodenie psychologického alebo metafyzického významu.</p> <p>Nesúvislé texty: Preskúmať dlhý, detailný text a nájsť vhodné informácie, často bez pomôcok, ako sú nadpisy alebo štruktúra, nájsť niekoľko častí informácie, aby sa dali porovnávať alebo kombinovať.</p>		
3	Nájsť informácie a v niektorých prípadoch zistiť vzťah medzi časťami informácie; každá z nich môže vyhovovať viacerým kritériám. Sústrediť sa na nápadne protichodné informácie.	Integrovať niekoľko častí informácie na odhalenie hlavnej myšlienky. Porozumieť vzťahom alebo vysvetliť význam slova, frázy. Porovnávať, dať do protikladu alebo triediť a brať pri tom do úvahy viaceré kritériá. Sústrediť sa na protichodné informácie.	Urobiť spojenia alebo porovnania, podať vysvetlenia alebo vyhodnotiť jednu črtu textu. Preukázať detailné porozumenie textu vo vzťahu k známym, každodenným vedomostiam alebo sústrediť sa na menej obvyklé vedomosti.
	<p>Súvislé texty: Použiť bežný text a sledovať priame i nepriame logické spojenia, ako sú príčina a následok v rámci viet, odsekov, aby sa dala informácia nájsť, interpretovať alebo vyhodnotiť.</p> <p>Nesúvislé texty: Posúdiť jednu ukážku pomocou inej ukážky, oddeliť celý text alebo ukážku, eventuálne v rozličných formách, alebo zlúčiť niekoľko častí priestorovej, verbálnej alebo číselnej informácie do grafu alebo mapy tak, aby sa dali získať závery o predkladanej informácii.</p>		

	Získavanie informácií	Interpretovanie textov	Uvažovanie a hodnotenie
2	Nájsť jednu alebo viac častí informácie, a to aj s použitím viacerých kritérií.	Odhaliť hlavnú myšlienku, porozumieť vzťahom, vytvoriť alebo aplikovať jednoduché kategórie. Vysvetliť význam určitej časti textu v prípade, keď informácia nie je markantná a vyžadujú sa jednoduchšie závery.	Urobiť porovnanie alebo spojenie medzi textom a širšími vedomosťami alebo vysvetliť typickú časť textu s využitím osobnej skúsenosti alebo postojov.
	<p>Súvislé texty: Sledovať logické a jazykové spojenia v odseku, aby bolo možné nájsť alebo interpretovať informácie. Syntetizovať informácie z celého textu alebo jeho častí, aby bolo možné posúdiť zámer autora.</p> <p>Nesúvislé texty: Demonštrovať porozumenie základného usporiadania názornej ukážky, ako je napr.: jednoduchý stromový diagram, tabuľka, alebo skombinovať dve časti informácie z grafu, tabuľky.</p>		
1	Zaradiť jednu alebo viac nezávislých častí explicitne vyjadrenej informácie, väčšinou s jedným kritériom, s malou alebo žiadnou protikladnosťou informácií v texte.	Zistiť hlavnú tému, autorov zámer v texte so známym námetom, keď požadovaná informácia v texte nie je markantná.	Urobiť jednoduché spojenia medzi informáciami v texte a bežnými, každodennými vedomosťami.
	<p>Súvislé texty: Využiť redundanciu, nadpisy odsekov alebo tradičný štýl tlače na zapôsobenie hlavnej myšlienky textu alebo nájsť informácie vyjadrené explicitne v rámci krátkej časti textu.</p> <p>Nesúvislé texty: Sústrediť sa na jednotlivé časti informácie, obvykle z jednej ukážky, napr.: jednoduchá mapa, čiarový graf, ktoré priamo poskytujú len malé množstvo informácií a v ktorých je textová časť obmedzená na malý počet slov, fráz.</p>		

Klasifikácia súvislých textov podľa štúdie OECD PISA

Charakteristika súvislých textov použitých v štúdiu OECD PISA z pohľadu tvorcov úloh.

- **Rozprávanie** je typ textu, v ktorom sa informácie vzťahujú na vlastnosti objektov v čase. Tieto texty obvykle odpovedajú na otázku „kedy“ alebo „v akej postupnosti“.
- **Výklad** je typ textu, v ktorom sa informácie podávajú ako zložité koncepty alebo ich prvky, prostredníctvom ktorých sa môžu koncepty analyzovať. Text poskytuje vysvetlenie, v akom vzájomnom vzťahu sú časti a celok a často odpovedajú na otázku „ako“.
- **Opis** je typ textu, v ktorom sa informácie vzťahujú na vlastnosti objektov. Texty obvykle poskytujú odpoveď na otázku „prečo“.
- **Argumentácia** je typ textu, ktorý prezentuje tvrdenia ako vzťahy medzi pojmi alebo ďalšími tvrdeniami. Argumentačné texty často odpovedajú na otázku „prečo“. Ďalšou významnou podskupinou argumentačných textov sú persuzívne (presvedčacie) texty.
- **Inštrukcia** je typ textu, ktorý poskytuje návod, ako čo vykonať a obsahuje postupy, úlohy, pravidlá a predpisy, ktoré špecifikujú určité správanie.
- **Dokument** je text, ktorý je určený na zachovanie informácií. Je charakteristický vysoko formalizovanými požiadavkami na štruktúru textu a formu.
- **Hypertext** je súbor textových častí spojených do celku tak, aby čitateľ mohol časti čítať v rôznej následnosti, pričom mu umožňuje sledovať rôzne spôsoby získania informácií.

Klasifikácia nesúvislých textov podľa štúdie OECD PISA

- **Schémy a grafy** reprezentujú údaje symbolicky. Používajú sa na vedeckú argumentáciu a tiež v časopisoch a novinách na uvádzanie číselných a tabuľkových informácií vo vizuálnej forme.
- **Tabuľky a matice.** Tabuľky sú riadkové a stĺpcové matice. Všetky údaje v každom riadku a stĺpci majú rovnaké vlastnosti, a preto názvy stĺpcov a riadkov sú súčasťou štruktúry informácií v texte. Bežné tabuľky predstavujú rozvrhy, objednávkové formuláre alebo registre.
- **Diagramy** obsahujú často aj technické opisy (napr. demonštračné časti spotrebičov v domácnosti), vysvetľujúce a inštruktážne texty (napr. ilustrujúce, ako skladať domáce spotrebiče). Niekedy je užitočné rozlišovať diagramy procesuálne (ako používať) od procesných (ako niečo funguje).
- **Mapy** sú nesúvislé texty, ktoré určujú zemepisné vzťahy medzi miestami na mape. Jestvuje veľké množstvo máp. Cestné mapy vyznačujú vzdialenosť a smer medzi miestami. Tematické mapy znázorňujú vzťah medzi určitými miestami a sociálnymi alebo materiálnymi charakteristikami.
- **Formuláre** sú štruktúrované a formátované texty, ktoré vyžadujú od čitateľa špecifické odpovede špecifikovaným spôsobom. Formuláre využíva veľa organizácií na zber údajov. Často obsahujú štruktúrované alebo zakódované odpovede. Typické príklady sú formuláre pre daňové, imigračné alebo vízové účely, žiadosti, štatistické dotazníky atď.
- **Informačné hárky** sa odlišujú od formulárov tým, že poskytujú informácie. Sumarizujú informácie štruktúrovaným spôsobom a v takej forme, aby mohol čitateľ ľahko a rýchlo umiestniť určité časti informácií. Informačné hárky môžu obsahovať rôzne formy textu, ako aj zoznamy, tabuľky, čísla a textovú grafiku na zosumarizovanie a ujasnenie informácií. Príkladmi tohto typu nesúvislého textu sú cestovné poriadky, cenníky, katalógy, programy.
- **Výzvy a inzeráty** sú dokumenty určené na to, aby vyzvali čitateľa niečo urobiť, napr. kúpiť si tovar alebo služby, zúčastniť sa na zhromaždeniach alebo stretnutiach, zvoliť osobu do verejnej funkcie atď. Cieľom týchto dokumentov je presvedčiť čitateľa. Ponúkajú niečo a vyžadujú si pozornosť a aktivitu. Príkladmi tejto formy textu sú inzeráty, pozvania, predvolania, upozornenia.
- **Vouchery** potvrdzujú, že ich vlastník je oprávnený získať určité služby. Informácie, ktoré obsahujú, musia byť dostatočné na to, aby preukázali, či je voucher platný alebo nie. Typickými príkladmi sú lístky, poukážky, faktúry atď.
- **Certifikáty** sú písomné potvrdenia platnosti dohovoru alebo kontraktu. Sú formalizované skôr v obsahu ako vo forme. Vyžadujú si podpis jednej alebo viacerých zodpovedných a kompetentných osôb, ktoré svedčia o pravdivosti daného dokumentu. Takéto vlastnosti majú splnomocnenia, certifikáty, diplomy, zmluvy atď.

OECD: *The PISA 2003 Assessment Framework. Mathematics, Reading, Science and Problem Solving Knowledge and Skills*. Paris : OECD, 2003. 200s.

OECD: *Learning for Tomorrow's World - First Results from PISA 2003*. Paris : OECD, 2004. 476 s.

www.pisa.oecd.org

Národné centrum pre štúdiu OECD PISA v SR, ŠPÚ: uvoľnené úlohy

Publikácia vznikla ako výstup výskumnej úlohy 4.6 PHÚ z roku 2004 pod názvom:
OECD PISA – Programme for International Students Assessment, *Medzinárodný program hodnotenia
pripravenosti 15-ročných žiakov na život.*

Rozmnožovanie a šírenie tohto diela alebo jeho častí akýmkoľvek spôsobom bez výslovného písomného súhlasu
vychovateľa je porušením autorského zákona.

ÚLOHY 2000

PISA – ČÍTANIE

Zostavila:	Mgr. Daniela Heldová
Recenzenti:	doc. PhDr. Anna Butašová, CSc. Mgr. Paulína Koršňáková, PhD. Mgr. Nadežda Kašiarová
Redakčná úprava:	Mgr. Daniela Smitková
Vydal:	© Štátny pedagogický ústav Pluhová 8, P.O.BOX 26, 830 00 Bratislava www.statpedu.sk
Rok vydania:	2006
Vydanie:	prvé
Počet strán:	43
Náklad:	5000
Obálka a grafické spracovanie:	grafické štúdio JARED
Tlač:	Považská tlačiareň, s. r. o., Považská Bystrica

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

Národné centrum štúdie OECD PISA v Slovenskej republike

<http://www.statpedu.sk>

e-mail: spu@statpedu.sk

Publikácie venované štúdii OECD PISA 2003:

(2004)

PISA SK 2003 - Národná správa

Učíme sa pre budúcnosť

(2005)

PISA SK 2003 - Matematická gramotnosť

(2006)

PISA SK 2003 - Čitateľská gramotnosť

Zbierky uvoľnených úloh:

(2004)

PISA - Matematika

Úlohy 2003

ISBN 80-85756-97-8

9 788085 756975